БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-эй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 130 (6059)
ИЮНИИН 28
СРЕДА
1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

ЖЭЖЭ КОЛХОЗУУДЫЕ ТОМО БОЛГОЛГО— ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЭ БАДАРАЛТЫН ЗАМ МҮН

Олон миллион таряашадай жэжэ үмсын ажахынуудые колхозуудай замда, социализмын замда оруулга хадаа өөрынгөө аша үрэнүүдээр 1917 оной октябрьда болоһон революционно эрид эрьелтэдэ адли удхатай тиимэ гүн ехэ революционно эрид эрьелтэ болоһон байгаа. Большевигүүдэй парти болбол нүхэр Сталинай ударидалга доро ябажа, засаг түрые абаһанай һүүлээр пролетарска революциин тон хүндэ түүхэтэ зорилгые шиидхэһэн байна. «Бидэнэр 8—10 жэлэй турша соо,—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ, — буржуазна үмсын-таряашадай байгуулалтаһаа социалистическэ, колхозно байгуулалтада оролгые оронойнгоо хүдөө ажахыда бэелүүлээбди. Энэ хадаа деревнидэ ажахын хуушанай буржуазна байгуулалтые усадхаһан ба шэнэ, социалистическэ байгуулалта байгуулһан революци байгаа».

Коллективизациин метод болбол таряашадые үгырүүлхэгүй байһандаал бэшэ, мүн тэрэ хадаа шэнэ техникые хэрэглэхэ, бүхы агрономическа дэбжэлтэнүүдые ашаглаха ба орондоо ехэ товарна продукци үгэхэ аргатай байһан томо коллективнэ ажахынуудаар бүхы ороноо хэдэхэн жэлэй турша соо бүрхөөхэ арга үгэһэн хадаал дээдэ зэргын прогрессивнэ метод байба гэжэ колхозно байгуулалтын бата бэхи агууехэ хүсые тодорхойлходоо нүхэр Сталин хэлэһэн байна.

Түүхэтэ богонихон саг соо манай ороной хүдөө ажахыда туйлай ехэ хубилалтанууд болоо. 1940 ондо тарианай валова суглуулга революциин урда тээхи хэмжээе хоёр миллиард гурбан зуун миллион пүүдээр үлүүлһэн байгаа. Хлопогой үйлэдбэри гурба хахад дахин, лён-волокногой—хоёр шахуу дахин, нооһоной — гурбаһаа үлүүтэй дахин, наран сэсэгэй—дүрбэ хахад дахин, сахарна свёклын — хоёр шахуу дахин ургаһан байна. Колхозно ба совхозно үйлэдбэриин үндэр ехэ ашаг үгэлгэтэй байһан ябадал хадаа арадай материальна тэниглэн байдалай хэмжээе дээшэлүүлхэ ба бүхы ороноо гэнтын элдэб аюулнуудһаа аршалха, эдеэ хоолой болон түүхэй эдэй ехэ хэмжээнэй резервнүүдые гүрэнэй гарта суглуулха арга олгоһон байна.

Колхозно байгуулалта болбол хүдөө ажахын эгээл бата бэхи, эгээл тогтууритай общественнэ формо болоно гэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ баһа дахин бүхы дэлхэйдэ тэрэ харуулба. Өөрынгөө түрэл гүрэндэ ба колхозно байгуулалтада хизаарлашагүй үнэн сэхэ байһан советскэ таряашад хадаа арми болон арад зониие эдеэ хоолоор, промышленностиие түүхэй эдээр таһалгаряагүй хангаха ябадалые шэн зоригто ажалаараа бэелүүлдэг байгаа.

Дайн сэрэгэй илалта түгэлдэрөөр дүүргэгдэһэнэй хойто тээ дайнай урда тээхи хэмжээе богонихон болзор соо гансахан һэргээн бодхоохо бэшэ, мүн тэрэниие нилээд үлүүлхэ гэһэн шэнэ туйлай ехэ зорилго — хүдөө ажахын үмэнэ табигдаһан байна. Советскэ гүрэнэй үргэн ехэ туһаламжада түшэглэн, парти ба правительствын анхарал оролдолгые үдэр бүри мэдэрэн, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд болбол энэшье харюусалгатай зорилгые амжалтатайгаар шиидхэжэ байна. Ороoһото культурануудай валова ургаса дайнай урда тээхи хэмжээе үнгэрөөшэ жэлдэ үлүүлжэ гараад, 1950 ондо гэжэ табанжэлэй түсэбөөр тогтоогдоһон хэмжээнүүдтэ дүтэ ошоһон юм. Байгаалиие шэнэдхэн хубилгаха сталинска түсэб ба ниитын малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна. Улам олон тракторнууд, комбайнууд ба материально-техническэ бусад хэрэгсэлнүүдээр, мүн тэрэшэлэн мэргэжэлтэдэй кадрнуудаар хүдөө ажахыда гүрэнэй туһалжа байхатай хамта мүнөө үедэ хүдөө ажахые улам бүри түргэнөөр дэбжүүлхын тула шухала условинууд байгуулагданхай.

Гэбэшье олон областьнууд, хизаарнууд ба республиканuудта нилээд олон тооной жэжэ колхозуудай бии байһан ябадал хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ ба колхозуудые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн һаалта болоно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй, тэдэ жэжэхэн колхозууд даажа абаһан газарайнгаа хэмжээгээр общественнэ ажахые хүсэд амжалтатайгаар хүгжөөжэ шадахагүй байна.

Жэжэ колхозуудта тракторнууд, комбайнууд, сложно молотилканууд болон хүдөө ажахын бусад оньһон машинануудые үндэр бүтээсэтэйгээр хэрэглэхэ аргагүй байна. Ашаг үрэ ехээр үгэдэг томо ниитын малажалые байгуулхань, өөрынгөө хүсөөр шэнэ колхозно тосхонуудые байгуулха гээшэнь, хүдөө ажахын мэргэжэлтэниие барижа байхань, ниитын колхозно үйлэдбэриие бүхы талаарнь хүгжөөхэ ба ниитын олзо доходуудай түргэн ургалтые болон колхознигуудай материална болон культурна хэмжээнэй ургалтые хангаха гээшэнь жэжэ колхозуудта бэрхэтэй байна.

Коммунистическэ парти, советскэ правительство, нүхэр Сталин болбол колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар саашадань бүхэжүүлхэ, тэдэнэй общественнэ ажахын бадаралта тухай сусаршагүй анхарал оролдолгоёо гаргадаг байна.

Жэжэ колхозуудые нэгэдүүлхэ тушаа хэдэ хэдэн областьнуудай, хизаарнуудай ба республиканuудай партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудаар һүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэһэн хүдэлмэри хадаа һайн үрэ дүнгүүдые үгөө. Жэжэ колхозуудые бүри томо артельнэ ажахы болгон ниилүүлгэ хадаа тэдэнэй общественнэ баялигые бэхижүүлһэн, колхознигуудай олзо доходые үргэһэн, артельнүүдэй хүтэлбэриие һайжаруулха, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй тушаалда бүри мэргэжэлтэй, ехэ дүй дүршэлтэй хүнүүдые дэбжүүлхэ арга олгоо.

Энэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри Московско областьдо хэгдээ, тэндэ олон тооной жэжэ колхозууд байһан юм. Энэ жэлэй эхин дээрэ 6.069 колхозууд область соонь бии байгаа. Тиин мүнөө, жэжэ колхозуудые нэгэдүүлхэ тухай хэгдэһэн хүдэлмэриин һүүлээр, область соонь томо болгогдоһон коллективнэ 1668 колхозууд тоологдоно. Москва шадархи томожуулагдаһан колхозуудай газарайнь талмай гурба—дүрбэ дахин ехэ болоо.

Һаяхан союзуудай Байшангай колонно зал соо болоһон Московско областиин колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн дээрэ колхозуудые томожуулгын гайхамшагта һайн үрэ дүнгүүдые харуулһан олон тоото жэшээнүүд хэлэгдээ.

Даажа абаһан газарайнгаа хэмжээгээр общественнэ ажахые амжалтатайгаар хүгжөөжэ ба мүнөөнэй машинна техникые хэрэглэжэ шадахагүй байһан жэжэ колхозуудые томожуулга хадаа хүдөө ажахые саашадань дэбжүүлхэ ба колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бүхэжүүлхэ хэрэгтэ нютагуудтахи партийна ба советскэ организацинуудаар ябуулагдаха шухалын шухала хэмжээ-ябуулгануудай нэгэн болоно. Тракторнууд, комбайнууд ба хүдөө ажахын бусад машинануудые бүтээсэтэйгээр хэрэглэхын, общественнэ ажахын бүхы һалбаринуудые амжалтатайгаар хүгжөөхын, колхозуудай өөһэдынь хүсөөр ба зэмсэгүүдээр болбосон түхэлтэй тосхонуудые барихын, электричествые түбхын түрүүндэ колхозно үйлэдбэри дээрэ хэрэглэхын тулада шухала условинуудай томожуулагдаһан колхоздо бии байхыень бодожо, жэжэ колхозуудые нэгэдхэхэ хэрэгтэй.

Тохёолдожо болохо алдуу болон хазагайралгануудһаа нютагуудтахи хүтэлбэрилэгшэдые болгоомжолхо хэрэгтэй. Жэжэ колхозуудые нэгэдүүлхэ тушаа хүдэлмэри болбол кампани болошохо ёһогүй. Жэжэ колхозуудай нэгэдэлгые нарин нигта ба бүрин түгэс бэлэдхэлэй һүүлээр бэелүүлхэ хэрэгтэй. Районуудай, областьнуудай ба республиканuудай партийна болон советскэ органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд жэжэ колхозуудые томожуулха тухай ойлгууламжын ба эмхидхэлэй хүдэлмэриие өөһэдөө эрхилхэ ёһотой.

Жэжэ колхозуудай нэгэдэлгые һайн дуранай ёһоор, колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэриие үргэнөөр эмхидхэн ябуулха хэрэгтэй. Колхозуудай эмхидхэлэй ажахын талаар саашадаа бүхэжэхэ, тэдэнэй общественнэ ажахын бүхы талаараа хүгжэхэ хэрэгые туйлай ехээр хүсэжэ байһан колхознигуудай үргэн ниитэ болбол колхозуудые томожуулха тушаа хүдэлмэридэ хабаадаха байна. Колхозуудые ниилүүлхэ тухай асуудалай хамтын суглаан дээрэ шиидхэгдэхэдэ артелиин гэшүүдэй ниитэ тооной гурбанай хоёрһоо доошо бэшэ хубинь байха ёһотой. Нэгэдхэхэ тухай колхозуудай хамтын суглаанай шиидхэбэринүүд тэдэниие райисполкомууд дээрэ хаража үзэһэнэй һүүлээр хүсэндөө орохо байна.

Жэжэ колхозуудые томожуулгаар, бүри томо артельнэ ажахынууд болгон тэдэниие нэгэдүүлгээр хүдэлмэриин зүбхэн лэ нэгэдэхи хубинь дүүрэнэ. Колхозуудые эмхидхэлэй ба ажахын талаар бүхэжүүлхэ, техникые улам дүүрэнээр хэрэглэхэ, газарые зүбөөр эсхэмжэлхэ, шэнэ барилгые дэлгэрүүлхэ, ажалые эмхидхэхэ ба газартаряалангай культурые дээшэлүүлхэ тушаа хэгдэхэ туйлай ехэ хүдэлмэри урдамнай байна.

Жэжэ колхозуудые томожуулга—энэ хадаа социалистическэ хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ шэнэ ехэхэн алхам болоно. Энэ хадаа колхозно үйлэдбэриин механизациин улам бүри үндэр хэмжээе, газартаряалангай культурын саашанхи дэбжэлтые, колхозно полинуудай ургасын ургалтые, ниитын малажалай амжалтатай хүгжэлтые хангаха байна. Жэжэ колхозуудые томо болголго хадаа орон дотор хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо гэһэн зорилгые түргэнөөр шиидхэхын тула, коммунистическэ байгуулалтада саашанхи илалтануудые туйлахын тула шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ.

(«Правдын» июниин 25-най түрүү бэшэг).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Багирова Басти Масим кызы (Зүүн гарһаа) — Социалистическэ Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Азербайджанска ССР-эй Касум-Исмаиловска районой Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой звеньевой.

1947 ондо 5 гектар талмай дээрэ гектар бүриһөө 111,2 центнер, 1948 ондо 6,5 гектар талмай дээрэ гектар бүриһөө 90,7 центнер ба 1949 ондо 6 гектар талмай дээрэ гектар бүриһөө 100 центнер хлопогой ургаса абаһанай түлөө «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медаляар шагнагдаба.

Гасанова Шамама Махмудалы кызы —Социалистическэ Ажалай Герой, Азербайджанска ССР-эй, Карягинска районой «1-ое Мая» колхозой звеньевой.

1947 ондо 5 гектар талмай дээрэ гектар бүриһөө 94,1 центнер, 1948 ондо 6 гектар талмай дээрэ тус бүриин 88,5 центнер ба 1949 ондо 7 гектар талмай дээрэ тус бүриин 76,2 центнер хлопогой ургаса абаһанай түлөө «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медаляар шагнагдаба.

Хоёрдохёо Социалистическэ Ажалай Геройнууд

БАКУ. (ТАСС). Хлопогой үндэр ургасын мастернууд Басти Багировае ба Шамама Гасановае «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медаляар шагнаһан тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые Азербайджанай ажалшад айхабтар ехэ баяртайгаар угтаба.

Социалистическэ Ажалай Геройнууд хоёрдохёо болоһон эдэ колхознигууд хадаа хлопогой үндэр ехэ ургаса туйлажа, бүхы орон дотороо алдаршаа. Касум-Исмайловска районой Ворошиловай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин звеньевой Басти Багирова 20 гаран жэл соо хлопок тарижа байна. Тэрэ хадаа 1946 ондо республика соогоо түрүүлэн гектарһаа зуу гаран центнер сырец абажа, тэрэнэйнгээ түлөө Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэдэ хүртэһэн юм. Басти Багировагай мастерствогой һургуули хорёод жэл ажаллана, үндэр ургасын мянга гаран мастернууд тэндэ һуража гараад, тэдэнэй зуу шахуунь Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэдэ хүртэбэ.

Басти Багировагай түрэһэн Бахчакюрд гэжэ тосхондо радиогоор баярта мэдээсэлэй ерэһэн дары олон зоной митинг болобо. Колхознигууд, агрономууд ба механизаторнууд болбол хлопок таригшад тухай анхарал оролдолгын түлөө парти, правительствода ба агууехэ Сталинда өөһэдынгөө баясхалан хүргэбэ, энээндэнь харюу болгон Эхэ орондоо үнэтэ түүхэй эдүүдые элбэгээр тушааха гэһэн уялга абаа.

Митингдэ хабаадагшад Москвада СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэрилэ хабаадалсажа байһан депутат Басти Багировада амаршалгын телеграмма эльгээбэ.

Карягинска районой «Май 1» колхозой хлопогой үргэн полинууд Аракса мүрэнэй эрье дээгүүр нэмжынэ. Эндэ Шамама Гасанова хүдэлмэрилнэ. Тэрэ болбол Басти Багироватай хамта «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан медаляар шагнагдаһан байна.

Карячинска районой колхозуудай клубуудта, полевой стануудта митингнүүд болоо. Хлопок таригшад ажана ажабайдалай түлөө парти, правительствода ба нүхэр И. В. Сталинда баясхалан хүргэбэ, хоёрдохёо Социалистическэ Ажалай Герой болоһон Шамама Гасанова шэнгеэр үндэр ургаса ургуулхабди гэжэ найдуулба. Митингын һүүлээр колхознигууд Шамама Гасановае амаршалхаар хүдөөгэй наралгын байшанда ошобод, тэндэ үсэгэлдэр Шамама Гасанова хүбүү түрэһэн байгаа.

(ТАСС).

Украинын ажалшад СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые нэгэн һаналаар һайшаана

КИЕВ. Украинын столицын ажалшад Агууехэ Сталинаар толгойлуулан байгаа СССР-эй Правительствын ажал-ябуулгые һайшааха тухай СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэриие туйлай ехэ баяртайгаар угтаба. «Большевик», «Красный экскаватор», Сталинай нэрэмжэтэ болон городой бусад предприятинуудта сессиин шиидхэбэринүүд тушаа хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэбэ.

«Большевик» заводой мартеновскэ цехын коллективэй һаналые ахалагша сталевар нүхэр Шука иигэжэ мэдүүлбэ:

— Советскэ правительствын ажал-ябуулгые һайшааһан СССР-эй Верховно Совет болбол бүхы оломиллион советскэ арадай дура зоригые, коммунистическэ партида, советскэ правительствода болон инаг вождь нүхэр Сталинда тэрэнэй хизааргүй ехээр үнэн шүтэнги байһаниие харуулба. Манай түрэл правительство оронойнгоо арадай ажахые хүгжөөхэ тухай, советскэ хүнүүдэй материальна болон культурна ажана жаргалта байдалые һайжаруулха тухай эсэшэ сусашагүй оролдолго гаргажа байдаг. Большевистскэ партиие болон агууехэ Сталиниие тойрон нигта жагсаһан бидэнэр урагшаа, коммунизм тээшэ этигэл түгэсөөр дабшажа ябанабди.

Сессиин шиидхэбэринүүдээр зоригжуулагдаһан цехын коллектив июниин 28 хүрэтэр хахад жэлэйнгээ программые дүүргэхэ гэһэн уялга абаба.

— Сессиин шиидхэбэринүүд болбол, — гэжэ УССР-эй науканuудай Академиин болото гэшүүн П. А. Власюк мэдүүлнэ, — советскэ арадай морально-политическэ нэгэдэлые бүхы дэлхэйдэ баһа дахин харуулаа. СССР-эй 1950 оной гүрэнэй бюджет болбол эсэгэ ороной наукын һалбаралтые, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүсэ ехэтэйгээр саашадаа хүгжэн дэбжэлтые хангаха байна. Бидэ, эрдэмтэд болбол манай Эхэ ороной аша туһада унаһан малгайгаа абангүйгөөр ажаллахабди. Манай арад агууехэ Сталинай хүтэлбэри доро коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлаха байхал.

ПРОДУКЦИИН ЭРХИМ ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ!

Дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй үедэ Эхэ ороноймнай промышленность түргэн темпээр хүгжэжэ байна. Жэл ерэхэ бүри бүтээн гаргадаг продукциин хэмжээн улам ехэ болоно.

Ороноймнай ажалшад материальна байдалайнгаа хүгжэхэ бүри өөһэдынгөө промышленностьһаа гансал эрхим һайн шанартай продукци эринэ. Энэ эрилтые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула манай парти ба правительство туйлай ехэ анхарал оролдолго гаргадаг ба гаргажашье байна.

Түсэбөө гансахан тоогойнь талаар бэшэ, харин ассортиментын ба шанарайнь талаар дүүргэхэ гээшэ предприяти бүхэнэй мүнөөдэрэй хойшолуулашагүй зорилго болоно. Бүтээн гаргадаг продукциингаа шанарые дээшэлүүлхын ба өөрынь үнэ сэнгые химдаруулхын түлөө үдэр бүриин тэмсэл манайда бүгэдэ арадай хүндэтэ хэрэг болонхой.

Энээниие сталинска шангай лауреат Александр Чутких, Москвагай солото стахановка Лидия Корабельникова гэгшэдэй үнэтэ үүсхэлээр хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн элеэр гэршэлнэ.

Гансахан манай республика дотор энэ мүрысөөндэ хэдэн зуун бригаданууд хабаадалсана. Ленинэй орденто паровозо-вагонно завод, мяха-консервын комбинат ба бусад предприятинуудта оролдолго, эрмэлзэлгэ гаргаһанайнгаа ашаар «эрхим шанарай бригада» гэһэн нэрэзэргэдэ хүртэһэн бригаданууд хэдэн арбаадаараа тоологдоно.

Мяха-консервын комбинадай колбасна цехын бригадир Тамара Потановагай хүтэлбэрилдэг комсомольско-залуушуулай бригадада СССР-эй мяха-һүнэй промышленностиин Министерствээр «эрхим шанарай бригада» гэһэн нэрэзэргэ хоёрдохёо олгогдоо. ПВЗ-гэй инструментальна цехын токарь Б. З. Поздеев 4 жэл соо 13 жэлэй нормо дүүргэхэ зуураа, бүтээн гаргадаг продукциингаа шанарые эрхим һайнда хүргэжэ өөрын тамга абаха эрхэ олоо.

Республикымнай промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциингаа шанарые һайжаруулхынгаа хажуугаар, материалнуудые арбилха ба гамтайгаар гаргашалхын түлөө шанга тэмсэл ябуулна. Энэ оролдолго тэмсэлээрээ эд бараа элбэг дэлбэг болгоно ба ажалшадай материальна тэниглэн байдалые бүри һайжаруулна.

Гэхэ зуура зарим предприятинуудай муу шанартай продукци бүтээхэ, голодһо гаргаха ба продукциин өөрынь үнэ сэн химдаруулха түсэбые дүүргэхэгүй ябадалнуудтай яажашье эбсэжэ болохогүй. Эдэ дутагдалнуудые гаргалга хадаа предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө үйлэдбэриин технологиие наринаар сахиха хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулһанһаа болоно.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет байгша оной майн 26-да гаргаһан тогтоол соогоо Дээдэ-Березовкын хирпиисын заводой муу шанартай хирпиисэ бүтээдэг байһаниие тэмдэглэжэ, продукциингаа шанарые һарын болзор соо һайжаруулхые тэрэ заводой дирекциие уялгалһан байгаа. Тэрэ сагһаа хойшо һара шахуу болобошье, тус заводой хүтэлбэрилэгшэд хирпиисынгээ шанарые үшөө хүсэд һайжаруулжа шадаагүй. Тэрэшэлэн судно-заһабарилгын заводто пароходуудай котёлнуудые гагналгада ба таблалгада голодһон гаргагдана.

Яруунын аймпромкомбинат нойтон модоор стол, стулнуудые бүтээнэ. Тиихэ мүртөө, сабуугаар няаха ябадал хэрэглэгдэнэгүй. Мүн Закаменай промкомбинат баһал шанар муутай продукцинуудые үйлэдбэрилдэг байха юм.

Иимэнүүд ябадалнуудта эсэс табигдаха ёһотой. Продукциин стандарт ба бэлэдхэлгын технологиие наринаар сахилга предприяти бүхэнэй нангин уялга мүн. Партийна организацинууд болбол администрациин энэ уялгаяа бэелүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө нүлөөе саг үргэлжэ үзүүлжэ байха ёһотой.

Продукциин шанарые һайжаруулха тухай эрилтын улам дээшэлхэ бүри, ухаалан зохёолгые ба уралан нарижуулгые үргэдхэхэ ба шэнэ стандартнуудые байгуулха хэрэгтэй. Инженернүүд, технологууд, технологическа шалгалтын хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ ехэхэн үүргэ дүүргэхэ байна. Тэдэнэр стахановецуудай түрүү дүй дүршэл бүгэдын шадабари болгохо ба үйлэдбэри дээрэ түрүү техникые нэбтэрүүлгэдэ эдэбхитэй үүсхэлшэд байха ёһотой.

Предприятинуудай партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинуудай урда эрхим һайн шанартай продукци гаргаха талаар социалистическэ мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхэ зорилго табигдана.

Венгерскэ посол г-н А. Складан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Швернигтэ этигүүлэмжын грамотануудые барюулба

Июниин 24-дэ, Кремльдэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Шверник Венгерскэ Арадай Республикаһаа СССР-тэ байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол г-н Агоштон Складантай уулзаба. Г-н А. Складан өөрынгөө этигүүлэмжын грамотануудые барюулба.

Посольствын Советник г-н Д. Андрашфи, Худалдаа наймаанай Советник г-н И. Шалушинский, сэрэгэй Атташе полковник Э. Вираг, Посольствын Хоёрдохи Секретарь г-н И. Марьян, Посольствын Атташе г-жа К. Вардьяш, г-жа Г. Эрдели, г-жа Ю. Керестеш, г-н И. Руди ба г-н Ф. Петрак гэгшэд г-н А. Складаниие үдэшэн ябаба. Тэдэниие Н. М. Швернигтэй Посол уулзуулба.

Этигүүлэмжын грамотануудые барюулха үедэ СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо А. И. Лаврентьев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. Ф. Горкин, СССР-эй МИД-эй Балканска Оронуудай Таһагые Даагшын уялгануудые гүйсэдхэгшэ В. А. Вальков, СССР-эй МИД-эй Протокольно Таһагые Даагша Ф. Ф. Молочков байлсаба.

Этигүүлэмжын грамотануудые барюулһанайнь һүүлээр, Н. М. Шверник г-н А. Складантай хөөрэлдэбэ. Хөөрэлдөөндэ А. И. Лаврентьев хабаадалсаа.

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Энэ оной июлиин 1-эй үдэрэй 3 часта Улан-Удэ городой Соведүүдэй Хоёрдохи Байшангай Сталинска зал соо сесси нээгдэхэнь.

Ерэһэн депутадуудые бүридхэлгэ Соведүүдэй 1-дэхи байшангай хоёрдохи дабхарта, 54-дэхи комната соо хэгдэхэ байна. Телефон 4—47, 5—86.

Манай бригадынхид хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ байна

(Хонхолойн МТС-эй № 8 тракторна бригадын бригадир Терентий Горюновой хөөрэhэнhөө)

Эртэ хабар, трактористнуудайнгаа тракторнууд ба машинануудаа заhабарилжа дүүргээд, полевой хүдэлмэридэ hүүлшынгээ бэлэдхэлнүүдые хэжэ байхадань, манай МТС-эй замполит Иван Иванович Михайлов бүхы трактористнуудаа суглуулжа: «1950 ондо ямар уялга абахабибди?» гэжэ асуугаа hэн.

Тиихэдэнь, би үгэ абажа, иигэжэ хэлээ hэм: «15 хүсэтэй трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалалгада оруулхада 550 га элдүүрилхэ, 5 процент нефтепродуктнуудые алмаха, гектар бүриhөө 120 пүүд ургаса хуряаха ябадал хангахаб». Трактористнууд минии дурадхалые халуунаар дэмжэбэ. Удаань, бригадынгаа зүблөөн дээрэ манай бригадынхид хүдэлмэриин эрхим шанарай ба үндэр ургаса хуряахын түлөө тракторна бригадануудай республиканска мүрысөөнэй үүсхэлшэ болохо гэжэ шиидээд, республикын МТС-үүдэй бүхы тракторна бригадануудта уряатайгаар хандаhан байна. Иимэ мүрысөөнэй үүсхэлшэнь болоод байхадаа, бригадынхид бүхы хүсэеэ бүридхэн, шэнэ эршэтэйгээр хүдэлмэрилхэ уялгатай болоо hэн.

Полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрhөө бригадын трактористнуудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, трактористнууд эхилхэhээ үндэр темптэйгээр ажаллажа захалба. «Нормоёо дүүргээгүйдөө машинаhаа буухагүй!» гэhэн лозунгтойгоор тэдэнэр хүдэлмэрилбэ. АТЗ-НАТИ трактор дээрэ хүдэлмэрилдэг трактористнууд Игнат Трофимов, Афанасий Будников гэгшэд 7 гектарай орондо халаан соогоо 10—12 гектар хахалдаг, трактористнууд Федор Тихонов, Викул Федоров гэгшэд ЧТЗ С—60 трактораар халаанайнгаа нормые хододоо 120—140 процент дүүргэдэг байба. Тэрэшэлэн, трактористнууд Емельян Иванов, Федор Соколов гэгшэд нүхэдhөө гээгдэдэггүй. Тэдэнэр халаан бүридөө 16—18 гектар газарта тарилга хэжэ, даалгабаряа 1,5 дахинаар үлүүлэн дүүргэдэг hэн.

Бидэнэр үндэр темптэйгээр ажаллаhанай ашаар бүхы хүдэлмэринүүдые агротехническэ hайн болзорто, тэрэ тоодо эртын борнойлгые 150 процент, хахалалгые —140, тарилгые — 120, пар хахалалгые — 1,5 дахинаар үлүүлэн дүүргэhэн ба 30 гектарта хартаабхын тарилга хэhэн байнабди. Июниин 20-ной мэдээгээр манай бригада тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 70 процент дүүргээд байха юм.

Иимэ амжалта имагтал таряанажалай бригадатай нигта барисаатайгаар ажаллаhанай, ажалай эмхидхэлые hайнаар табиhанай ба часай графигаар хүдэлмэрилhэнэй, трактористнууд, прицепщигүүд ба туhалбариин хүдэлмэрилэгшэдые бэхижүүлhэнэй ба хүдэлмэрилдэг талмайнуудаа шудалhанай ашаар туйлаабди.

Минии бригада агротехническэ түрүү заабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлдэг. Трактористнууд газараа хододоо 20—22 сантиметр гүнзэгыгөөр, предплужнигтай плугаар хахалдаг юм. Хабарай орооhото культурануудай тарилгые үнгэрэгшэ жэлдэ hайнаар хахалагдаhан, байгша ондо культивацилагдаhан ба борнойлогдоhон пар, намарай пар дээрэ хэhэн байнабди.

Бригадымнай трактористнууд МТС дотороо эгээн түрүүн часай графигаар хүдэлмэрилжэ эхилээ hэн. Манай трактористнууд хадаа бүхы тракторнуудай магнетонуудые тооhо шоройhоо хамгаалха арга түхеэрhэн байгаа. Мүн тракторнуудайнгаа клапангуудай коробконуудай хабхагта прорезиновэ прокладкануудые хэжэ, поршневой группын хүдэлсын болзорые 1,5 дахинаар hунааhан байнабди. Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулганууд тракторнуудые элдэб эбдэрэл hандаралhаа хамгаалдаг, мүн тэдэнэй хойноhоо техническэ харууhалгын болзорые богонидходог байна. Тракторнууд ба машинануудай хойноhоо техническэ харууhалгые хоёр халаанай трактористнууд ба прицепщигүүд хамтадаа хэжэ, энээндэ 1,5 часай орондо 45 минута хэрэглэдэг юм.

Тиихэдэ бригадын тоо бүридхэлшэ Васильева трактористнуудай хүдэлмэрилхэ загуунуудые уридшалан хэмжэжэ таhалдаг. Ажалай иимэ гурим хадаа тракторнуудай бүтээсые 15—20 процентээр дээшэлүүлдэг ба 15 процент хүрэтэр нефтепродуктые алмаха ябадал хангадаг байна.

Полевой хүдэлмэриин эхилhэнhээ хойшо машинанууднай нэгэшье эбдэрээгүй, трактористнууд минута, секунд бүхэниие үнэтэйдэ тоолодог, тракторнуудаа сүүдхэдээ 20—22 час хүдэлгэдэг, борозодадаа байхадань горючи хэдэг юм. Тиихын тулада горючи хэхын зорилгоор, керосинай бочкотой ба насостой тэргэ түхеэрэгдэhэн байна. Горючи ба түрхихэ тоhо машинануудта хэхын урда тээ тэдэниие уридшалан шүүрдэдэгбди. Энэ хадаа тракторнуудай 22 гектар газар (зөөлэн хахалалгада оруулхада) элдүүрилээд байхадань бэшэ, харин 30—35 гектар газар элдүүрилhэн хойнонь түрхихэ тоhыень hэлгэхэ арга-боломжо олгоно.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, горючи, түрхихэ тоhо ба хүдэлмэриин саг арбилхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэhэнэй ашаар № 8 манай тракторна бригадынхид хабарай полевой хүдэлмэриин турша соо 3575 килограмм горючи ба түрхихэ тоhо арбилhан байна. Тиин, энэ арбилhан горючяараа 3,5 үдэр соо хүдэлмэрилжэ, 217 гектар газар хахалhан байнабди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай бригадын хүдэлмэрилдэг 17 партсъездын нэрэмжэтэ колхоз тракторнуудаар элдүүрилhэн 700 гектар газар дээрэhээ муу бэшэ ургаса — га бүриhөө 13,3 центнер таряа хуряагаа hэн. Колхозой правлени трактористнуудта hайн услови байгуулдаг. Жэшээнь, уужам зохид хоёр вагончигүүдые түхеэржэ, тэрээн соо «Родина» радиоприемник тодхоhон, библиотечкэ болон бусад культурна хэрэгсэлнүүдээр хангаhан байна. Мүн тракторна бригадада hайн шанартай эдеэ хоол, эрхим прицепщигүүд болон бусад туhалбариин хүдэлмэрилэгшэдые угэдэг.

Трактористнуудта үзүүлэгдэжэ байгаа колхозой үдэр бүриин анхарал оролдолго хадаа hайн үрэ дүн харуулаа. Тракторна бригада хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө бог буртаг үбhэнтэй, илангаяа үндэhэлиг хяагтай тэмсэхэ хүдэлмэри хэжэ байна. Энэ зорилгоор, үндэhэлиг хяагтай участогуудые дисковэ лущильнигуудаар элдүүрилжэ байнабди.

17 партсъездын нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ таряанай ургаса hайнаар гаража байна. Энэ хадаа трактористнуудые тон ехээр баярлуулдаг. Бидэнэр комбайнууд, молотилканууд болон бусад машинануудай заhабарилгые үни хада дүүргэжэ, хуряалгада түгэс бэлэдхэнхэйбди.

Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд колхозойнгоо тогтоhоор 20 жэл гүйсэhэнэй ойн баярые hаяхан үргэнөөр тэмдэглээ. Колхоз болбол гол шухала хүдэлмэринүүдээ механизацилха асуудалда ехэхэн анхарал табина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Колхозой зоотехник Данзан Дашинимаев артелиингаа гэшүүдтэ электричествээр үнеэ hааха аппарат тухай хөөрэжэ байна.

О. Березновой фото.

Республикын аймагуудта пар хахалалгын ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын мэдээн

1950 оной июниин 25.

Эзэлhэн hууринь	АЙМАГУУД	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр).
1.	Закаменай	100,0
2.	Байкало-Кударын	99,2
3.	Кабанскын	96,0
4.	Түнхэнэй	94,7
5.	Иволгын	90,8
6.	Прибайкальска	78,3
7.	Сэлэнгын	75,5
8.	Бичурын	74,7
9.	Хэжэнгын	70,7
10.	Тарбагатайн	70,1
11.	Заиграйн	68,6
12.	Зэдын	65,3
13.	Хорийн	57,7
14.	Мухаршэбэрэй	57,2
15.	Яруунын	56,9
16.	Торейн	54,0
17.	Кударын	43,9
18.	Кяхтын	37,1
19.	Курумканай	35,7
20.	Баргажанай	29,0

Ажалай Геройн бригадада

Социалистическэ Ажалай Герой Ч. Б. Бадмаевай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэринүүдэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ, Баргажанай МТС соо түрүү hуури эзэлээ.

Тус бригада тарилгаяа үнгэргэhэн дары пар бэлэдхэжэ эхилээд, 441 гектар хахалжа, түсэбөө саг соонь дүүргээ. Мүнөө парайнгаа саашанхи элдүүрилгые үнгэргэжэ байна. Трактористнууд Хубракова, Ринчино, Обхорова гэгшэд энэ жэлдэ илангаяа hайнаар хүдэлмэрилжэ байна.

Е. Цыренова.

Хэды болотор унжагайрхань бэ

Парай нэгэдэхи хахалалгын болзорой үнгэрhэншье hаань, Сэлэнгын олонхи колхозууд энэ хүдэлмэриие шамдуулха тушаа шухала хэмжээ абанагүй. Аймагай 26 колхозой оройдоо 6-нь түсэбөө дүүргэhэн байна. Гэбэшье, Тельманэй, Сталинай, Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Улаан Үдэнгэ», «Социализм» колхозууд нэгэ удаа хахалhаараа хизаарлаад лэ, парые саашадань элдүүрилхэ тушаа ямаршье анхарал табинагүй.

Олонхи колхозууд МТС-үүдтэ найдаад, пар хахалалгада морин плугуудые үшөө гаргаадүй байhаар.

Ерэхэ жэлдэ үндэр ургаса хуряахые хүсэhэн колхоз, МТС бүхэн пар хахалха, тэрэнэй саашанхи харууhалгые эмхидхэхэ хүдэлмэринүүдые саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ ёhотой.

В. Бадашкеев.

Муугаа мохоо плугта тохоно

Хэжэнгын МТС-эй № 7 тракторна бригада пар хахалжа эхилhээр үни болоо. Гэбэшье, өөдтэй юумэ хээгүй байха юм. Пар хахалалгада оройдоо 2 трактор ябадаг аад, нэгэниинь эбдэрээд, hаядаа ходо миил байна. Нүгөөдэ трактористнь гүйхэнөөр хахалжа, агротехникын заабаринуудые эбдэнэ.

— Яахадаа гүйхэнөөр хахалнат? — гэжэ асуухада:

— Плугнай мохоодоно, — гэжэ бригадирынь убайгүйгөөр харюусадаг.

Ц. Буянтуев.

Тарилгаяа муугаар харууhална

«Путь Сталина» колхозой (Хори) правлени тарилгын хойноhоо харууhалха хүдэлмэриие hайнаар эмхидхэхэ тушаа hаналаа табинагүй. Тиимэhээ энэ колхозой тарилгын зарим талмайнуудта бог буртаг үбhэн ехээр ургажа байна. Гэбэшье, буртаг үбhэ түүлгэ эндэ эмхидхэгдээдүй байhаар. Хэтэрхэдээ, колхозойнь правлени таряанажалайнгаа бригадын бригадир нүхэр Мункуевые харгы заhабарилгада гаргажархёо. Тэрэнэй эсэстэ тарилгын хойноhоо харууhалха хүдэлмэриие хэншье хүтэлбэрилнэгүй.

Б. Намжилон.

Генерал Макартурта Япони тушаа Союзна Советтэ байгаа Советскэ түлөөлэгшын бэшэг

ТОКИО, июниин 24. (ТАСС). Мүнөөдэр, Япони тушаа Союзна Советтэ СССР-hээ байгаа гэшүүн генерал-лейтенант К. **Деревянкын** даалгабаряар, тэрэнэй орлогшо полковник Поляшенко гэгшэ Японин профсоюзууд, коммунистическэ парти болон демократическа бусад организацинууд тушаа американска эзэмдэлгын засагаархид болон Японско правительствын ябуулжа байhан шэнэ репрессинүүд тухайда бэшэгые генерал Макартурта эльгээбэ.

Тэрэ бэшэгэй текстнь доро тунхаглагдана:

«Японско правительство болбол японско арадай дунда демократическа тенденцинүүдэй hэргэн бодохо ба бэхижэхэ ябадалдахи бүхы hаалтануудые усадхаха ёhотой. Үгын, шажанай ба ухаан бодолой сүлөө, мүн тэрэшэлэн хүнүүдэй гол эрхэнүүдые хүндэлхэ ябадал тогтоогдохо юм» гэжэ США-гэй, Великобританиин, Хитадай ба СССР-эй Правительствонууд Потсдамска деклараци соо мэдүүлhэн байгаа.

Потсдамска Конференциин энэ декларацитай зохилдуулан, шухала шиидхэбэринүүд Дальневосточно Комиссяар баталан абтаhан байгаа. «Капитуляциин hүүлээр Япони тушаа ябуулха гол политика тухай» 1947 оной июниин 19-дэ абаhан шиидхэбэри соогоо Дальневосточно Комисси болбол «...суглаануудые хэхэ ба асуудалнуудые үргэн зоной зүбшэн хэлсэхэ эрхэтэйгээр демократическа политическэ партинуудые байгуулгые үргэдхэхэ...» шухала тухай директивые эзэмдэлгын засагаархинда үгэhэн байгаа. «Профессиональна союзууд суглаанай, үгын болон хэблэлэй сүлөөнэй эрхэтэй байха ёhотой...», мүн тэдэндэ «...политическэ ажалябуулгада хабаадалсаха ба политическэ партинуудые дэмжэхэ ябадал зүбшөөрэгдэхэ ёhотой» гэжэ «Японско профессиональна союзуудые эмхидхэлгын принципүүд» тухай 1946 оной декабриин 6-да абтаhан Дальневосточно Комиссиин нүгөөдэ шиидхэбэри соонь хэлэгдэнэ.

Эдэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ хадаа Главнокомандующиин ба тэрээндэ мэдэлтэй эзэмдэлгын засагаархинай уялга мүн болоно. Гэбэшье, hүүлэй жэлнүүдэй практика дээрэhээ харахада, Главнокомандующи ба эзэмдэлгын засагаархин болбол союзна державануудай дээрэ дурсагдаhан хамтын шиидхэбэринүүдые эбдэhэн Японско правительствын антидемократическа хэмжээ-ябуулгануудта эсэргүүсээгүй байхаhаа гадна, мүн тиимэ хэмжээ-ябуулгануудые үргэдхэдэг байгаа. Гэхэhээ гадна, хэдэн олон ушарта Главнокомандующи болбол Япони тушаа союзнигуудай зүбшөөрhэн политикада эсэргүү хэмжээнүүдые Японско правительстводо сэхэ дурадхадаг байгаа.

Советскэ түлөөлэгшэд болбол американска эзэмдэлгын засагаархинай болон Японско правительствын зүгhөө Японидо ябуулагдажа байгаа антидемократическа хэмжээ-ябуулгануудай олон тоото баримтануудые Дальневосточно Комиссида, Союзна Советтэ хэhэн мэдүүлгэнүүд соогоо, Главнокомандующида бэшэhэн тусхайта бэшэгүүд соогоо нэгэнтэ бэшэ дурдаhан байна. Главнокомандующиин июлиин 22-ой директивэ ба забастовконуудта хабаадаха болон правительствотой коллективнэ хэлсээнүүдые хэхэ ябадалые гүрэнэй эмхи зургаануудай болон предприятинуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадта хорихо тухай Японско правительствын 1948 оной июлиин 31-нэй указ, мүн тэрэшэлэн личнэ составай хэрэгүүдые эрхилхэ японско Гүрэнэй управлениин 1949 оной сентябриин 17-ой hүүлэй үеын тогтоол хадаа капитуляциин hүүлээр Япони тушаа ябуулха гол политика тухай ба японско профессиональна союзуудые эмхидхэлгын принципүүд тухай Дальневосточно Комиссиин дээрэ дурсагдаhан шиидхэбэринүүдтэ эсэргүүсэнэ гэжэ СССР-hээ Япони тушаа Союзна Советэй Гэшүүнэй 1948 оной августын 28-ай мэдүүлгэ соо, мүн Дальневосточно Комиссида СССР-эй түлөөлэгшын 1950 оной январиин 5-най мэдүүлгэ соо хэлэгдэhэн байна. Главнокомандующиин директивэhээ үндэhэ абаhан Японско правительствын эдэ актнууд хадаа забастовконуудта хабаадаха болон правительствотой коллективнэ хэлсээнүүдые хэхэ ябадалые гүрэнэй эмхи зургаануудай болон предприятинуудай албахаагшад ба хүдэлмэришэдтэ гансахан хориhон тэды бэшэ, харин тэдэнэй бүхы политическэ эрхэнүүдыень хаhана. Эдэ захиралтануудай эсэстэ, политическэ партинууд ба организацинуудые дэмжэхэ ба шүүмжэлхэ ябадал, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй тоодо байха ябадал, мүнөөнэй кабинедые шүүмжэлхэ, ямар нэгэн организациие тарааха гү, али гүрэнэй ямар нэгэн чиновнигые хүдэлмэриhөөнь гаргаха тухай эрилтэ хэхэ ябадал, политическэ кампанинуудта хабаадаха, демонстрацинууд ба митингнүүдые эмхидхэхэ, партийна хэблэлэй номуудые гаргаха гү, али тарааха ябадал, үгэ хэлэхэ ба өөрынгөө политическэ hаналнуудые мэдүүлхэ ябадал, политическэ темээр номуудые болон статьянуудые бэшэхэ ябадал гэхэ мэтэнүүд хоёрhоо үлүүтэй миллион тооной хүнүүдтэй, тэрэ тоодо 600.000 гаран түмэрзамайхидтай, 500.000 багшанартай ба бусадтай байhан гүрэнэй болон олониитын предприятинууд ба эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай хэлхеэ холбооной соведтэ нэгэдхэгдэhэн бүхы ажалшадта хоригдоно. Энэ тогтоолые эбдэhэнэй түлөө 3 жэл хүрэтэр болзороор түрмэдэ хааха ба 100 мянган иен хэмжээтэй яла түлэхэ гэжэ занана.

Саашань, 1949 оной декабриин 21-дэ хэhэн мэдүүлгэ соогоо СССР-hээ Япони тушаа Союзна Советэй Гэшүүн хадаа үргэн ехээр полицейскэ репресси хэжэ байhан, митингнүүд болон демонстрацинуудта хабаадагшадые полициин хатуу шэрүүнээр хүсэрхэн даража байhан тухай, профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэдые болон прогрессивнэ болдолтой хүнүүдые ниитэ олоорнь арестовалжа байhан тухай, тэрэшэлэн профсоюзууд болон олониитын бусад организацинуудай хуулита ажал-ябуулгые хориhон тухай хэдэн олон баримтануудые Союзна Советэй анхаралда хүргэhэн байгаа. 1949 оной сентябриин 9-дэ, өөрынгөө зэргэнүүдтэ 500.000 хүнүүдые нэгэдхэжэ байhан «корейскэ резидентнүүдэй лигые» ба «корейскэ демократическа залуушуулай федерациие» полициин хүсэрхэн даралга ба 1949 оной майн 30-да, Токиодо хүдэлмэришэдэй эб найрамдалай демонстрациие хүсэрхэн даралга (тиихэдэ энэ демонстрациин зуугаад хабаадагшад шархатуулагдаhан ба зоболгдоhон байгаа) мүн 1949 оной июниин 14-дэ Хиросимада булад шудхалгын заводой хүдэлмэришэдые полициин хүсэрхэн дараhан ябадал, тэрэнэй эсэстэ 9 хүдэлмэришэд хүндөөр ба 325 хүдэлмэришэд хүнгэнөөр шархатаhан байна, гэхэ зэргээр демократическа организацинуудые мүрдэhэн хабшаhан баримтанууд советскэ түлөөлэгшын мэдүүлгэ соо хэлэгдэhэн байгаа. Японско правительствын ба американска эзэмдэлгын засагаархинай иимэ хэмжээ-ябуулганууд хадаа японско арадай демократическа наада захын сүлөөнүүдые болон политическэ эрхэнүүдые дараха гэhэн зорилготой, тэрэ хадаа капитуляци болотор Японидо байhан фашистска гуримуудые hэргээн бодхоохо ябадалда сэхэ абаашана гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соо мүн лэ заагдаhан байха юм. Японско правительствын дээрэ заагдаhан антидемократическа бүхы хэмжээ-ябуулганууд Японидохи демократическа эрхэ сүлөөнүүдые хаhаха ба усадхаха ябадалда шэглүүлэгдэhэн тодорхой политикые бэелүүлхын тула ябуулагдаhан байгаа гэжэ Японидо болоhон hүүлэй үеын событинууд харуулба. Союзна гүрэнүүдэй хоорондоо зүбшэлдэн абаhан дурсагдаhан шиидхэбэринүүдые Японско правительствын зүгhөө эбдэжэ байгаа ябадалнуудые арилгаха талаар американска эзэмдэлгын засагаархид ямаршье хэмжээнүүдые абаагүй байхаhаа гадна, тэдэнэр өөhэдөө тиигэжэ эбдэлгын үүсхэгшэдынь ба зоригжуулагшадынь болоhон байна. Главнокомандующиин 1946 оной январиин 4-эй директивэhээ эшэ үндэhэтэй хорилтонууд ба хизаарлалтануудые японско коммунистическэ партиин хүтэлбэрилхы 24 ажал-ябуулагшад тушаа хэрэглэхэ гэhэн директивые энэ оной июниин 6-да Главнокомандующи Япониин премьер-Министртэ үгэбэ. Гэхэтэй хамта Главнокомандующиин 1946 оной январиин — 4-нэй заагдаhан директивэ хадаа японско агрессиин гол эмхидхэлшэдынь болохо элдэбхитэ милитаристнууд ба ультранационалистнуудта эсэргүү шэглүүлэгдэhэн байhаниинь мэдээжэ байна. Энэ агрессиие бэлэдхэхэ үедөө тэдэнэр японско демократическа организацинуудые хашан мүрдэhэн ба японско коммунистическэ партиие хорихо ябадалые бэелүүлhэн байна. Энэ оной июниин 7-до Главнокомандующи хадаа тэдэ хорилтонууд болон хизаарлалтануудые японско коммунистическэ партиин центральна орган «Акахата» газетын харюусалгата 17 хүдэлмэрилэгшэд тушаа хэрэглэхые Японско правительствода дурадхаhан байгаа.

Эдэ директивэнүүдэй үндэhэ hуури дээрэ, Японско правительство хадаа японско арадай хуулита ёhоор hунгаhан парламентын 7 гэшүүдэй парламентын хүдэлмэридэ хабаадахыень хориhон байна. Ямар нэгэн политическэ, олониитын гү, али гүрэнэй ажал-ябуулгые эрхилхэ, номуудые хэблэхэ гү, али номуудые дахин хэблэхэ, хэблэлдэ бэшэхэ гэхэ мэтые дээрэ заагдаhан бүхы нюурнуудта хорибо. Тиимэhээ Главнокомандующиин дурсагдаhан директивэнүүдээр хэhээгдэhэн бүхы нюурнууд политическэ болон гражданска юрын эрхэнүүдээ захиргаанай гуримаар хуулита бусаар хаhагдаhан байна. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудынь зарим нюурнуудта эсэргүү, тэрэшэлэн Япониин коммунистическэ партиин бүхы ажал-ябуулгада эсэргүү хэрэглэгдэдэг байhаниие Главнокомандующи болон Японско правительство нюунагүй. Гэбэшье, компартиин ажал-ябуулгань японско милитаризмда ба реакцида эсэргүү, японско арадай демократическа эрхэнүүдые ба Япониин национальна бэеэ даанхай байдалые хамгаалха ябадалда шэглүүлэгдэнхэй ба Япони тушаа союзна державануудай соносхоhон политикада зүришэхэгүй байхаhаа гадна, Японие демилитаризацилха ба демократизацилха тушаа дурсагдаhан политикын зорилгонуудта бүрин таарана гэжэ hайнаар ойлгогдоно.

Американска эзэмдэлгын засагаархинай ба Японско правительствын ябуулжа байгаа антидемократическа хэмжээ-ябуулгануудынь Япониин демократическа кругуудай ёhотой зэбүүрхэл үүсхэнэ. Заагдаhан хэмжээ-ябуулганудта эсэргүү демократическа үргэн кругуудай хүдэлөөе дараха арга боломжые өөртөө хангахын тула, японско засагаархин хадаа Главнокомандующиин директивын ёhоор бүхы орон дотор ниитын суглаанууд, митингнүүд болон жагсаалнуудые тогтоогдоогүй хугасаагаар хорижо, японско милитаристнуудай эзэрхэлгын үедэ байhан шэнги полицейскэ ёhо журамые тогтооhон байна.

Главнокомандующиин энэ оной июниин 6 ба 7-ой заагдаhан директивэнүүд, тэрэшэлэн тэдээн дээрэ үндэhэлhэн Японско правительствын ябуулганудынь японско арадта демократическа эрхэнүүд ба сүлөөнүүдые, тусгаарлабал политическэ партинууд болон демократическа хэблэлэй органуудай hаадгүй ажал-ябуулгые хангаhан Потсдамска декларациин заабаринуудые ба Дальневосточно Комиссиин директивэнүүдые бүдүүлигээр эбдэhэн ябадал болоно гэжэ эдэ бүгэдэ гэршэлнэ. Эзэмдэлгын засагаархин ба тэдэнэй хиналта доро байгаа Японско правительство өөрынгөө антидемократическа политикые ябуулха үедөө, Японие демократизацилха тухай зүбшэлдэн абаhан дээрэ дурсагдаhан шиидхэбэринүүдые далда бэшээр эбдэжэ, полицейскэ аашын эгээн бүдүүлиг муухай хэмжээнүүдые хэрэглэдэг болобо. Тиимэ политика хадаа Японидо демократическа бүхы организацинуудай тогтон байха ябадалда сэхэ аюул ушаруулна. Тиин тэрэнь Япониин милитаристическэ агрессивнэ кругуудта горьтой туhаламжа боложо үгэнэ.

СССР-hээ Япони тушаа Союзна Советэй Гэшүүн генерал-лейтенант Деревянкын даалгабаряар би доро дурсагдаhан зүйлые бэелүүлхые эринэб:

1. Политическэ ба ниитын ажал-ябуулгые эрхилхэ хуулита эрхэнүүдыень японско коммунистическэ партиин хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадта хаhаhан, тэрэшэлэн Японие демократизацилха тухай Дальневосточно Комиссиин шиидхэбэринүүдые ба Потсдамска декларациие эбдэhэн Главнокомандующиин энэ оной июниин 6 ба 7-ой директивэнүүдые тэрэшэлэн тэдээн дээрэ үндэhэлэгдэhэн Японско правительствын бүхы захиралтануудые дары болюулха.

2. Полицейскэ аашые дары зогсоохые ба профсоюзуудай болон демократическа бусад организацинуудай ажал-ябуулгые дараха ябадалые гаргахагүй байхые, тэрэшэлэн профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд болон демократическа бусад ажал-ябуулагшад тушаа хашалта мүрдэлгэнүүдые дары зогсоохые ба полицейскэ хэhээлтэ ба арестнуудые хэhэн гэмтэ нюурнуудые хэhээхые Японско правительствоhоо эрихэ.

Япони тушаа Союзна Советтэ адресовалагдаhан Японско Коммунистическэ Партиин Центральна Саг зуурын хүтэлбэриин петициин текстые Танда энээгээр эльгээнэб».

Гансал эрхим шанартай продукци бүтээн гаргаха гээшэ манай уялга

☆ ☆

Түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэмжэгдэнэ

Үйлэдбэрилэн гаргадаг продукциингаа шанарые һайжаруулха талаар социалистическэ мүрысөөндэ предприяти бүхэнэй хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана, үйлэдбэри дээрэ голодһо гаргаха ябадалые эрид шууд усадхана.

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ сэмбын фабрикада байгша оной хоёрдохи кварталай эхеэр муу шанартайгаар сэмбэ нэхэхэ ушарнууд гараһан байгаа.

Энэ дутагдалаа дары усадхахын тула фабрикын дирекци таараха хэмжээнүүдые абажа эхилээ һэн. Цех бүхэндэ үйлэдбэриин суглаанууд үнгэргэгдөө. Тэндэ продукциингаа шанарые һайжаруулха асуудалаар олон хүнүүд үгэ хэлэжэ, өөһэдынгөө һанамжануудые дурадхаһан байна. Гадна, сэмбэ угаалга, будалгын процессүүд шэнэдхэн хубилгагдаа.

Иимэнүүд хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэбэшье, сэмбын муугаар будагдаха гү, али ондоо нэгэ дутагдалнууд зарим үдэрнүүдтэ үшөөл гарадаг байба.

Иимэһээ фабрикын партийна организаци түбхын түрүүндэ бүхы коммунистнуудай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй урда гансал эрхим һайн шанартай продукци гаргаха эрилтэ табяа. Партийна суглаан дээрэ бэлэн болгогдоһон товарай цехын начальник нүхэр Рихтерэй продукциин шанарай түлөө ямараар оролдожо байһан тухай тоосоое шагнаһан байна.

Партийна суглаан сэмбэ угаалга, хатаалга ба утюгдалгаар технологическа заабариие наринаар сахиха талаар нүхэр Рихтерые уялгалаа. Мүн энэ суглаанай һүүлээр цех бүхэндэ продукциин шанарай түлөө мүрысөөн улам шангадаа. Тиин, сэмбэ нэхэдэг цехын коллектив 1-дэхи сортын продукци гаргалгые түсэбөөр хараалагдаһан 92 процентын орондо 98 процент хүргэжэ шадаба.

Стахановецууд — сэмбэ нэхэгшэд нүхэд Афанасьева, Сомова ба бусад халаан бүхэнэйнгөө нормонуудые 180 процент дүүргэхэ зуураа, гансал эрхим һайн шанартай продукци үгэнэ. Мүнөө эдэ түрүүшүүлэй түрүү дүй дүршэлнүүд бүгэдын шадабари болгогдожо байна.

А. Федоренко.

☆

Хубилалта хэхэ хэрэгтэй

БМАССР-эй нютагай промышленностиин Министерствын «Металлоширпотреб» заводто республикын ажалшадта зорюулагдан үргэн хэрэглэлэй элдэб амһартанууд үйлэдбэрилэгдэнэ.

Эндэ социалистическэ мүрысөөн муу бэшээр ябуулагдажа, үйлэдбэриин түсэбүүд һара бүридэ дүүргэгдэдэг байна. Теэд, тэдэ амһартануудай зариманиинь муу шанартайгаар бүтээгдэнэ.

Амһартануудые бүтээдэг цехын начальник нүхэр Исаев, мастер нүхэр Кочкин гэгшэд һүүлшын һарануудта продукциингаа шанарта багаар анхаралаа хандуулаа. Ведро, таз гэхэ мэтэ амһартануудай барюулнууд муугаар таблагдана. Тиихэдэ, муугаар шэрдэгдэһэн дээрэһээ уһа хэхэдэ гоожодог байха юм.

«Металлоширпотреб» заводой дирекци республикынгаа ажалшадые гансал эрхим һайн шанартай продукцяар хангаха уялгатай байһанаа мэдэржэ, хүдэлмэридөө шанарай талаар эрид хубилалта хэхэ ёһотой.

К. Пашнев.

Шанарай хойноһоо тэмсэнэгүй

Бурмонкоопинсоюзай «Труд» гэжэ олзоборилгын артельдэ һайн шанартай продукци үйлэдбэрилхэ талаар үүсхэл оролдолго гаргагданагүй. Тиимэһээнь, оёдолшодынь хүнүүдһээ абаһан захилнуудые оёлгодо хайша хэрэгээр хандана.

Би тус артельдэ пальтогоо богони болгохые үгэһэн байгааб. Теэд, тэрээнээ абахын тула хэдэн үдэр удаагаар мастерской руунь харгылһан байнаб. Аяар хахад һара үнгэрһэн хойно пальтомни бэлэн болоо. Тиихэдээ, хойто хахархайгаараа доторынь халагдаагүй, нэгэ хормойнь досоошоо, нүгөөдэнь газаашаа таталдашанхай, хамсынь утюгаар галдагдашаһан байгаа. Иимэ муу шанартайгаар заһагдаһан пальтогоо абахагүй баатай болооб.

Артелиин оёдолой цехые даагша нүхэр Шульгина гэгшын хүтэлбэри доро пальтомни «заһагдаһан» байгаа.

Иимэ ушарнууд тус артельдэ нэгэтэ бэшэ гарадаг байна. Үнгэрэгшэ үбэл нүхэр Шульгина мастер Девятова гэгшэтэй хамта гражданин Безанов гэгшэһээ үбэлэй пальто оёхо захил абаад, нэгэ хормойень нүгөөдэһөөнь 7 сантиметр богонёор оёжорхёо.

В. Евлахов.

Өөрын тамгатайшуул олошорно

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэд түмэрзамайхидай бүхэсоюзна үдэртэ зорюулан шэнэ уялгануудые абанхай. Тэдэнэр социалистическэ мүрысөөнэй долгине улам эршэдхэжэ байна.

Заводой цехүүдэй коллективүүд бүтээн гаргадаг продукциингаа шанарые улам һайжаруулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна, бүхы шадабари мэргэжэлээ гаргана.

— Манай цехын хүдэлмэришэд паровозо-вагонуудые бүтээгшэд ба заһабарилагшад байһан туладаа түмэрзамайхидай һайндэрые гансал эрхим һайн шанартай продукци үйлэдбэрилэн угтахын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байна,—гэжэ инструментальна цехын парторг нүхэр Сароченко мэдүүлнэ.

Тус цехын хүдэлмэришэдэй стахановска ажал элеэр харагдана. Стахановец нүхэр Романов орёоньһото хоёр станок дээрэ хүдэлмэрилжэ, нормоёо үдэр бүри 270—300 процент дүүргэнэ. Тэрэ бүтээһэн детальдаа өөрынгөө тамга хёод, шалгалтагүйгөөр сэхэ складта тушаана. Эндэ өөрын тамгатай болоһон стахановецууд—СССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр Е. Г. Курочкин түрүүтэй хэдэн олооро тоологдоно.

Мастер Забгаевай хүтэлбэрилдэг кузнечнэ отделениин түмэршэ дархашуул үйлэдбэриингөө бүтээсээршье, продукциингаа шанараршье эрхим жэшээ харуулна.

— Нормоёо 2—3 дахин дүүргээд, голодһо гаргаа һаа амжалта бэшэ гээшэ. Манай дархашуул продукциингаа шанарые эрхим һайнда хүргэхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргана. Бэе бэедээ туһалалсана. Түмэрзамайхидай үдэрые хүдэлмэридөө нэгэшье голодһо гаргангүйгөөр угтаха зорилго урдаа табинхайбди,—гэжэ нүхэр Забгаев хөөрэнэ.

Иигэжэ, энэ цехтэ продукциин шанар һайжаруулгада парти ба правительствоар табигдадаг зорилгонууд бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна.

Б. Дашиев.

Гурбан фермэмнай гүрэнэй түсэб дүүргэбэ

Манай колхозой гэшүүд ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй ба моринажалые хүгжөөхэ хоёр жэлэй түсэбүүдые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэн, адуу малай тоо толгойе нилээд олошоруулжа байна. Июниин нэгэнэй мэдээгээр МТФ, ОТФ ба моринойтоварна фермэ 1950 оной гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Тиихэдэ гахайн ба шубуунай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд түсэбөө түргэнөөр дүүргэхэ хэмжээнүүдые абажа байна.

Колхозно малаймнай тоо толгойн олошорхотой хамта, мүн тэдэнэй үүлтэр һайжарна. МТФ-гэй дэргэдэ симментальска үүлтэрэй 100 гаран толгой үхэрэй фермэ, мүн ОТФ-гэй дэргэдэ 500 гаран меринос хонидтой отара бии.

Малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн урдынхиһаа улам үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Тэрэ мүрысөөндэ малшад Цыцыков, Цынгунов, Доржиева, Цыдемпилова ба бусад түрүүлжэ ябана.

Ц. Жимбеев,
Зэдын аймагай «Социализм» колхозой түрүүлэгшые орлогшо.

Аркадий ЭСХЕЛЬ
Чувашска арадай поэт

МАНАЙ ТОСХОНОЙ МИЧУРИНЕЦ

Үндэр һайхан модод доро садоводой
Үрэ жэмэсээр бүрхөөгдэн зогсохы харанаб.
Мандаха нарые номито сад соо угтадагшни
Магтаал боложо дуун соом мүнөө зэдэлэг лэ.

Арюун шүүдэрээр угаагдаһан жэмэс бүхэн
Алтан наранай дуһал доро гэрэлтыш,
...Ажалдаа дуралдаг үбгэн ажалайнгаа замаар
Арбин элбэг жэмэсээ һайхашаан алхална.

Олые энэ хүн хөөрэхэ байгаа,
Одоо теэд үбгэжөөл үгэтэйл,
Мичурин садоводой һургаал шудалбашье өөртэйнь
Мэдэлсэн танилсан үридөөгүйдөө халагладаг

Теэд мүнөө наратай түрэл тосхондоо
Тэрэнэй ургуулааша жэмэстэ мододые бөөмэйлнэл,
Модон бүхэнһөө мянгаад, мянгаад жэмэсүүд
Монсойлдон хаража, мэндэшэлэн миһэлзэн һанжанал.

Баяртайхан ашань мүшэр хүдэлгэн ерэхэдээ:
—Баабай шамайе дуудана...—гэжэ дуулгана.
Урма зоригтой үбгэн һууриһаа бодожо,
Уран хурдан хүбүүе гэтэн һайшаана.

Зүргэ субисаар сад соогуур ябахадань
Зүрхэниинь сохилжо, алхамынь яаруулба.
Хурса харасатай сэрэгэй хүнэй байхые
Холоһоо хаража, этигэжэ ядан маргана.

Хүдэр бэетэй сэбэр сэлмэг хүбүүниинь
Хүндэтэ албанһаа айлшаар ерээд зогсобол,
...Зургаан арюун жэмэс—зургаан хүбүүдые
Зоригтой баатараар Эхэ орондоо ургуулаал.

Эгээл сэсэн мастер зог татан зогсоод,
Эрхим һайхан хэрэгээ энхэрүүгээр шэртэнэ.
Тэмсэлээр олдоһон жаргал шэнги жэмэсүүд
Тэдэнэй толгойе тойрон хүреэлэн ганхана.

Шэмэтэ һайхан үрэтэй модые
Шэдитэй шэнгеэр дуран соогоо ургуулаа.
Эгээл амтатай эгээл һайхан жэмэсүүдээ
Энхэ баян орон соогуураа эльгээгээ.

* * *

Гоё шара хэшэг дүүрэн урасхалаар
Горхолжо жэмэсээ урдан байһан үглөөгүүр,
Хүбүүдтээ посылка эльгээн байхадаа эсэгэнь
Хүхюун омогоор иимэ үгэнүүдые бэшэбэ:

«Ажал хэжэ наһанайнгаа жэлнүүдые үдэшөөб,
Арбин ехэ золоо дүүрээр эдэлээб.
Энэ садаа наринаар хамгаалан сахихые
Эсэгэтнай тандаа этигэн захинаб:
Хаанашье ябахадаа, инаг хүбүүдни,

Хамагай Эсэгын нэрэ түрэдэ хүрэгты...»
Наһанайнгаа, һүүлшын захяа үгэһэн шэнгеэр
Нарата августда тэрэ тиигэжэ бэшэбэ.
Энээгээрээ үбгэн һанаагаа дүүрээгүй.

Элүүр бэетэй, хүдэр дорюун тэрэ үбгэн,
Үүрэй арюун туяатайһаа эхилжэ
Үнэтэй долоодохи бэлэгээ бэлдэжэ
Хэтын жаргалай гуламта болоошо
Кремльдэ, Сталинда бэшэгтэйгээр эльгээгээ һэн.

Ч. ЦЫДЕНДАМБАЕВ оршуулба.

Д. МАДАСОН

Кяхтадахи музей*)

— В. С. Моллесон натуралист, уранзурааша хүн байгаа. Эдэ олон амитануудые оложо асараад, мануухай (чучело) хэхэдээ, тэдэ ангууд ба амитаднай ямар түхэлтэй, абари зантай байһыень харуулха гэжэ оролдодог байһан юм. Энэ нуурай шубуудые харагты. Ута үдхэн хулаһан, урандуур соо буха шубуун, шушагандай хоёр бүри харагдахаар бэшээр һууна, сугсагалжан нойтон шабар соогуур хорхой сохо бэдэрэн гүйжэ ябана, ябаһан мүрынь шабар дээрэ эржыжэ харагдана. Ой хүбшын, нугын, талын шубууд барандаа шахуу суглуулагдаһан байха. Моллесоной асарһан уурхайнууд үндэгэтэйгөө энэ байна, — гэжэ экскурсовод хэлэнэ.

— Энэ хониной шэнээн ямар шубуун гээшэб?

— Эдэшни талын шубууд: тоодог, тухарюунууд дэриһэн ногоон соогуур һууна бшуу. Саанаханань тарбаган, зумбараанууд нүхэн дээрэ гозуули шэнгеэр шохойлдон һуунад. Энэ заахан хулгана харана гүт? Иимэ бэетэй хулгана эрдэмтэндэ мэдэгдээгүй байгаа юм. Энэ хулгана, энэ заахан шоргоолжон хоёрые эрдэмтэндэ мэдүүлһэнэйнгээ түлөө Моллесон географическа обществоһоо бага алтан медаль шан абаа һэн.

Энэ карта дээрэ зураатай байгааша манай Байкал нуур гээшэ. Олонхи хүнүүд энэ нуурые далай гэдэг. Энэншье буруу бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, Байкалһаа гүнзэгы нуур дэлхэй дээрэ үгы. Гадна, уһаараа зарим дотор далайнуудһаа ехэ юм. Байкалые амиды музей гэлсэдэг. Энэ витринэ соохи амитануудые харагты. Эдэ амитадай, ургамалнуудай хахадһаа олониинь ганса Байкалда байдаг, бэшэ тээ хаанашье байдаггүй. Энэ заахан тоһон жараахай (голомянка) гансал Байкалда байдаг, энэ загаһан бусад загаһад шэнгеэр түриһэлдэггүй, харин амиды хүбүүдые гаргадаг. Хүбүү гаргаһаар лэ үхэшэдэг юм.

—Энэ яагаа һониин амитан гээшэб? загаһан гү, али ан гү?—гэжэ наринхан хоолойтой һурагша басаган һурана.

— Энэтнай далайн ан гээшэ. Нэрэнь «хаб загаһан». Энэтнай хүүгэдээ өөрынгөө хүхөөр (һүөөр) эдеэлүүлдэг. Энэнэй түрэл амитан мүльһэтэ далайда ябадаг. Хэнтнай тэрэнэй нэрэ мэдэдэг бэ?

— Морж,—гэжэ нэгэ хүбүүн хэлэбэ.

— Бата юу хэлээб гэжэ хэлэнэш. Моржишни хоёр ехэ һоётой бэшэ һаал? Энээн шэнги тюлень гэжэ нэрэтэй амитад ябадаг бэшэ аал, — гэжэ ягаа улаан шарайтай басаган хэлээд, гэнтэ класс соогоо бэшэб гэжэ мэдэхэдээ бүри уб улаан болошобо.

— Зүб! Зүб! Энэтнай тюленьтэй дүтын түрэлнүүд. Үхибүүд, энэ омуль, хадаран, сурхай, гутаар... — гээд экскурсовод олон загаһадай нэрэ хэлэбэ, — манай Байкалда 336 уһа мүрэнүүд ородог юм. Эдэ уһа мүрэнүүдээр олон янзын загаһад ябадаг. Энэ карта дээрэ загаһанай заводууд байна. Советскэ засагай тогтоодүйдэ эдэ заводууд үгы байгаа. Мүнөө загаһашад урдынхи шэнги муу онгосоор, һалаар загаһашалдаг бэшэ, харин һайн пароход катернуудаар агнадаг. Зураг дээрэ загаһашадай элдэб ажал харуулагдана...

«БМАССР-эй физико-географическа байдалые тодорхойлолго» гэжэ таһаг соо орохотой сасуу БМАССР-эй орографическа ехэхэн карта харагдана. Энэ карта дээрэ хада ууланууд, нуур мүрэнүүд эли тодоор харагдана. Мүн хадын үндэрые, нуурай гүнзэгые метрээр харуулһан тоонууд бии. Хажуудань зэргэлээд газарай хүрьһэнэй карта дэлгэгдэнхэй. Картын доогуурнь газарай элдэб хүрьһэн — элһэн, хара шорой, хужар гэхэ мэтэнүүд бодотоороо табяатай. Гадна, олон зурагууд гол мүрэнүүдэй утые харуулна. Сэлэнгэ 1206 км. утатай, энээнһээнь манай республика соогуур 419 километрынь гарана. Сүхэ—765, Хёлго—747, Зэдэ—480, Темник—230, Үдэ—405, Зэдэ Ангара—640, Баргажан—704 километр утатай. Мүн манай республикын байгаалиин байдал жэлэй дүрбэн сагаар харуулагдана. Кяхтын метериологическа станциин хэдэн олон жэлэй мэдээсэл эндэ суглуулагданхай.

Энэ таһаг соо мүн палеонтологиин зүйлнүүд бии. Урдань ябаһан мамонтын, үһэлиг насорогой, шулуун хусын, яһан гүрөөһэнэй ба бусад томо бодо ангуудай яһанууд табяатай.

Мүн манай республика соо хааяа үзэгдэдэг зээрэнэй, ехэ һайхан ягаабтар үнгэтэй фламинго, саджа шубуудай мануулинууд байна.

Археологиин таһаг. Энээн соо, манай БМАССР-тэ хүнэй бии боложо эхилһэн, тэрэ холо сагай шулуун зэмсэгтэ үеын зоной; шэнэ шулуун зэмсэгтэ үеын хүн зоной; хүлэр ба түмэр зэбсэгтэ үеын зоной эдлэжэ байһан зэмсэг хэрэгсэлнүүд — зэбэ, һүхэ, шэмэглэл, хутага ба бусад харуулагдана. Эндэ харуулагдаһан экспонадуудай олонхииень сүлэлгэдэ ерэһэн врач Юлиан Доминикович Талько—Гринцевич гэгшэ Кяхта шадарай Дэрэстын Култук, Үргэн-Хүнды, Хойцогор ба бусад нютагуудтахи хүһээ, дараануудые малтажа суглуулһан байна. Эндэ Хитад ороной хоёр мянган шахуу жэлэй саада тээхи «Ву-Чу» гэжэ нэрэтэй мүнгэн байна. Хүлэр булава (шиидам), шулуун уур нюдүүр бии.

Энэ таһаг соо манай ороной алдарта аяншан Петр Кузьмич Козловой экспонадууд бии. Хара-Хотын экспедициһээ бусажа ябахадаа 1923 ондо МНР-эй Богдо, ноён уулануудта археологическа малталга хэжэ Козловой олоһон үни холын элдэб зурагууд, эд, алтан гоёолто гэхэ мэтэ юумэнүүд байна. П. К. Козлов бүри урдань Түбэдэй экспедициһээ бусажа ябахадаа энэ музейдэ һармагшанай мануули бэлэглээ юм.

Энтографиин зал. Эндэ Хитад, Маньчжури, Монгол, Япони тушаа экспонадууд олон. Хитадай газарта ямар ажалай хэгдэдэгые, ямар ангинуудай бии байһаниие харуулан ехэ наринаар, модоор хэһэн минитюрна хүнүүдтэй ехэ выставкэ бии. Гадна, Хитадай бур шаажан амһартанууд, уран зурагууд олон.

Монгол арадай республикада зорюулһан фото зурагууд, монгол арадай урданай ба мүнөөнэй байдалые харуулһан выставкэ нилээд һонирхолтой. Хитадтахи боксёрско восстаниин 2 ехэнүүд тугууд ба яһан эшэтэй томо һэлмэ байна.

Манай ороной эгээн зүүн хойто булангай чукча арадай Юкау гэжэ ангуушын моржын һоёодо ехэ уран наринаар һиилэн зураһан зурагууд байна. Мүн якут хүнэй мамонтын яһанда хэһэн зурагууд, сагаанай арһаар оёһон ковёр, гуталнууд бии. Манай Ториин аймагай Алсаг нютагай эвенкнүүдэй хуһанай үйһөөр хэһэн амһартанууд, нааданхайнууд олон.

Зуун арбан жэлэй саада тээхи Цзаргантын (Троицкосавскын, мүнөө Кяхтын) тосхоной фото ехэ һонирхолтой. Һонирхохоор юумэ олон даа.

Түүхын уужам таһаг. Декабрист М. А. Бестужевай Сэлэнгэдэ һуурижаад байхадаа хэһэн «Бюро—Конторка» гэжэ стол шкафын тон уран наринаар хэгдэһэниие гайхамаар. Николай Александрович Бестужевай тоһон шэрээр зураһан 2 зурагууд, уһан шэрээр зураһан 4 зурагууд байна. Гадна Бестужевтэнэй пистолет буу, 1793 ондо хэгдэһэн стул, 1858 ондо Бурят оронһоо бусахадаа худалдаһан самоварынь байна.

Эндэхи экспонадуудай олонхинь манай республикада революциин түлөө тэмсэгшэдэй ажал-ябуулгые, революционно хүдэлөөнүүдые харуулна. Эндэ ВКП(б)-тэй түүхэ харуулагдана. Манай эндэ хүдэлмэрилһэн Бабушкин, Ранжуров, Серов, Широких-Полянский, Смолин гэгшэдэй тэмсэлэй замуудтай музейдэ ерэгшэд танилсана. Гражданска дайнай түүхэ ехэ үргэнөөр харуулагданхай.

Түүхын таһагууд руу харашаг шарайтай, маряатай, дүшөөд наһатай хүн гартаа ута указка бариад оробо. Энэ — музейн директор Родион Филиппович Тугутов. Энэ хүн хизаарые шэнжэлхэ хүдэлмэридэ бага наһанһаа дуратай байгаа. Багшанарай институт дүүргээд, нүхэр Тугутов музейн хүдэлмэридэ ороо юм. Родион Филиппович энэ музейн түүхын таһагые үндэһөөрнь шэнэлжэ, 2 шэнэ таһаг нээһэн юм. Музей тухай тэрэнэй бэшэһэн олон статьянууд номууд, журналнууд соогуур хэблэгдэнхэй.

Кяхтадахи политгэгээрэлэй һургуулиин арба гаран курсантнууд орожо ерэбэ.

— Бидэ манай республикын социалистическэ байгуулалтые хараха һанаатайбди, — гэхэдэнь, Родион Филиппович эдэниие дахуулан БМАССР-эй промышленность харуулхаа оробо.

— Манай республикада урда сагта томо фабрика заводууд байгаагүй.

1923 ондо БМАССР-эй байгуулагдаһанай һүүлээр типографи бии болгогдоод, эдэ номуудые гаргажа эхилээ юм. Энэ хадаа «Бурят-Монголой Үнэн» газетын 1924 ондо гараһан номернууд. Эдэ мүнөө гаргажа байгаа уранһайханаар, удха түгэлдэрөөр бэшэгдэһэн номууд.

Энэ витринэ соо — мехстеклозаводой гаргаһан сонхын шэл, шэл амһартанууд. Энэ — архиин заводой продукци. Энэ — манай загаһанай заводой гаргаһан консервэнүүд. Энэ — сэмбын фабрикын нэхэһэн зүһэн бүриин сэмбэ. Промышленностиин таһагта байһан зүйлнүүднай ехэ хомор. ПВЗ, нароходство, Галуута-Нуурай шахта, мяханай ба талханай комбинануудые харуулһан экспонадууд бүри үгы гээшэ, эдэниие һаяар бии болгохо хүдэлмэри хэжэ байнабди.

Энэ таһагта орожо манай хүдөө нютагай байдалые харагты. Энэ фотографи дээрэ —урданай Обон-Үбэр гэжэ нютаг байна. Гушаад жэлэй саада тээ эндэ харлашаһан, һандаршаһан 4—5 гэрнүүд байгша һэн. Тэрэ айлнуудай арай гэжэ тариһан таряаниинь хюрууда хүлдэшэдэг гү, али ган гасуурта дүршэдэг һэн. Һайн һайн газарнуудынь баяд ноёдой гү, али дасан дуганай мэдэлдэ байгша һэн.

Октябрьска революциин урда Обон-Үбэр нютагай ажалшан арад хадаа хоёр дабхар дарлалта доро һуудаг байгаа.

Мүнөө энэ нютаг танигдахаар бэшэ болонхой. Обон-Үбэрэй ба дүтэ шадархи 73 айлнууд нэгэдэжэ, «Улаан Табангууд» гэжэ колхоз тогтооһон юм. Томо колхоз бэшэшье һаа, 1948 ондо шэниисэ —320 га, ячмень — 56 га, хара таряа — 115 га таряа. Урдань огород тарижа үзөөгүй аад, мүнөө 5 га свёкло, үгэрсэ, һонгино, капуста ба бусад овощьнуудые һайнаар ургуулна.

Мүн мал ажалшье һайнаар хүгжэжэ байна. Урдань малынь муухан һарабша хашаа соогуур, үбэлэй хүйтэндэ нэбтэ үлеэлгэжэ байгаа. Мүнөө малынь энэ дулаан, гэрэлтэй байрануудта байна.

Эдэ—полевой станай, тээрмын, малай байрын македүүд.

Энэ фотографи харагты! Колхозниигууд мүнөө ехэнүүд, гэрэлтэй гэрнүүдтэ һууна. Энэ манай аймагай суута хонишон Лодомпиловой гэр гээшэ. Колхозой байдал гансал газаа талаһаа ондоо һайхан болоо бэшэ, харин колхозой хүнүүд мүнөө ехэ ондоо болонхой. Октябрьска революциин урда энэ нютагта 3 хүн үзэг бэшэг арай гэжэ холбон уншагша һэн. Мүнөө энэ колхоздо бэшэг мэдэхэгүй хүн үгы. Үхибүүд булта һуража байна. Колхозниигууд болбол зоотехническэ кружогуудта һурана. Энэ—колхозой клуб.

Энэ клубта самодеятельностиин 5 кружогууд хүдэлмэрилнэ. Драмкружогто — 10 хүн, дуунай — 15, шатарай — 5, хүгжэмэй — 4, спортивна — 20 хүн хабаадалсана.

Энэ колхоздо агрономууд, врачнар, зоотехнигүүд, лекторнүүд хододоо ерэдэг. Урданай лама бөөнэр мартагданхай.

Энэ таһаг соо БМАССР-эй культурые харуулһан олон фото экспонадууд ба уран зураашад Сампилов, Тимин, Окладников ба бусадай картинанууд байна. Тэдэниие бултыень тооложо барашагүй. Энэ музейн экспонадуудай тоо хэдэн олон мянга юм.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын 123-дахи номерто.

Корейскэ Арадай Демократическа Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерствын мэдүүлгэ

ПХЕНЬЯН, июниин 25. (ТАСС). Мүнөөдэр үглөөгүүр Пхеньянска радио Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерствын иимэ мэдээсэлые дамжуулаа гэбэл:

Урда Корееын, марионеточнэ правительствын национальна обороно гэдэгэй сэрэгүүд июниин 25-най үглөөгүүр эртэ 38-дахи параллелиин бүхы линеэр Хойто Корееын территори руу гэнтэ дабшажа эхилбэ. Хойто Кореэдэ гэнтэ добтолоод, дайсан Хойто Корееын территори руу, 38-дахи параллельһээ хойшоо Хэдюгэй баруун тээхи райондо ба Кымчон болон Червон районуудта 1-һээ 2 километр хүрэтэр гүнзэгүүгөөр нэбтэрэн оробо.

Корейскэ Арадай Демократическа Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерство Хойто Корееын-территори руу нэбтэрэн оролһон дайсанай атакануудые сохихо захиралтые Республикын харуулай отрядуудта үгэбэ. Мүнөө үедэ Республикын харуулай сэрэгүүд дайсанда хатуу эсэргүүсэлтые үзүүлэн, хамгаалалтын шэрүүн байлдаануудые ябуулжа байна. Яянай районо Республикын харуулай отрядууд Хойто Корееын территори руу оролһон дайсанай атакануудые сохибо.

Корейскэ Арадай Демократическа Республикын правительство хадаа хэрбээ Урда Корееын марионеточнэ правительствын засагаархид 38-дахи параллелиин райондо дайнай забхай бузар ябуулгануудаа дары зогсоогоогүй һаань, дайсание дарахын тула эрид хэмжээнүүд абтаха ба урда корейскэ засагаархид дайнай энэ забхай бузар ябуулгануудайнгаа хойшодо гарахаар үгы ехэ хойшолонгуудай түлөө бүрин харюусалгые бэе дээрэ даааха байха гэжэ Урда Корееын марионеточнэ правительствын засагаархидта уридшалан һануулхые Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерстводэ даалгаба.

ПХЕНЬЯН, июниин 25. (ТАСС). Корейскэ Арадай Демократическа Республикын дотоодын хэрэгүүдэй Министерство шэнэ мэдээсэл дамжуулба, тэрээн соонь нигэжэ хэлэгдэнэ:

38-дахи параллельһээ хойшоо байһан территори руу энэ оной июниин 25-ай үглөөгүүр үгэ сайжа байһада гэнтэ дабшажа эхилһэн урда Корееын марионеточнэ правительствын национальна обороын арми гэдэгтэ эсэргүү хамгаалалтын шэрүүн байлдаануудые ябуулһанай ашаар, Корейскэ Арадай Демократическа Республикын харуулай отрядууд параллелиин бүхы линидэ дайсанай дабшалтые зогсообо. Арадай армиин частьнуудтай хамтадаа ябуулга хэжэ, республикын харуулай отрядууд 38-дахи параллельһээ хойшоо оролһон дайсадые бүрин сохёод, контр дабшалтада орлоһон байна. Июниин 25-да Арадай арми ба харуулай отрядууд 38-дахи параллелиие олохон газарнуудта дабаһан ба параллельһээ урагшаа байһан территори руу 5-һаа 10 километр хүрэтэр гүнзэгүүгөөр дабшаһан байна. Байлдаанууд үргэлжэлһөөр.

Кореядэхи событинууд тухай Рейтер агенство дамжуулна

ЛОНДОН, июниин 25. (ТАСС). Рейтер агентствын сеульска корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, мүнөө үглөөгүүр 38-дахи параллелиин райондо урда ба Хойто Корееын сэрэгүүдэй хоорондо дайнай ябуулганууд эхилбэ. Чунчон, Онджин ба Кайсон райондо дайнай ябуулганууд боложо байна гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Хойто корейскэ хүсэнүүд Сеулһаа хойшоо 40 мильдэ байдаг Кайсон гэжэ түмэр замай стратегическэ узелые эээлһэн байна гэжэ мэдээсэгдэнэ. Хойто корейскэ нэгэ полк Каннунай районда 20 судноуудһаа 10 танкнуудтайгаар буугаа гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Чунчонһоо (Сеулһаа зүүн хойшоо 60 мильдэ) мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ районда шэрүүн тулалдаан боложо байна.

Кореядэхи событинууд тушаа

ЛОНДОН, июниин 25. (ТАСС). Рейтер агентствын сеульска корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, мүнөөдэр үдэһөө хойшо хойто корейскэ сэрэгүүд Сеулһаа баруун хойшоо 92 мильдэ байдаг Онджин городые эзэлээ. Тэрэнһээ урагшаа урда корейскэ сэрэгүүд Онджин гэжэ хахад аралые гартаа барижа үргэлжэлһөөр байна гэжэ мэдээсэлнүүд соо заагдана.

Хойто корейскэ танкнууд Сеулһаа зүүн хойшоо 45 километртэ байдаг Почон городто ороо гэжэ мэдээсэгдэнэ. Почондо полицейскэ участогууд ба складууд шатажа байна.

Почонһоо хойшоо 32 километртэ байдаг Пнодук гэжэ пунктда сэрэгүүдэй ерэжэ буулһан тухай ба 38-дахи параллельһээ урагшаа Андонгдо, Сеулһаа баруун урагшаа 175 километртэ, Чунчон ба Каннынай хоорондо партизануудай сугларһан тухай бусад мэдээсэлнүүд соо хэлэгдэнэ.

Кореядэхи байдал тухай Франс Пресс агентствын корреспондент мэдээсэнэ

ПАРИЖ, июниин 25. (ТАСС). Франс Пресс агентствын сеульска корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, хойто корейскэ сэрэгүүд 38-дахи параллелиие 7 пунктнуудта дабажа гараа гэжэ Сеулда толилогдоһон урда корейскэ коммюникэ соо хэлэгдэнэ.

Амаралтада байһан сэрэгэй албахаагшадта өөһэдыннгөө постнуудта бусажа ерэхэ захиралта радиогоор үгтэбэ.

Сеулай улицанууд гол түлэб үдыһыкидаал адляр харагдана. Газетэнүүд ба коммюнике унщажа байһан бүлэг хүнүүдые хаража болохо байна.

Сэрэгүүдые һуулгаһан грузовигууд Сеулай улицануудаар хойто зүг тээшэ ябажа харагдана.

Кореядэхи дайнай ябуулганууд тухай Франс Пресс агентство мэдээсэнэ

ПАРИЖ, июниин 26. (ТАСС). Франс Пресс агентство Сеулһаа нигэжэ мэдээсэнэ:

Сэрэгэй коммюникегэй ёһоор, урда корейскэ арми бүхы фронтоор дабшалта хэһэн ба Хойто Корееын сэрэгүүдые урагшаа ябалгыень хаа хаанагүй зогсооһон байна.

«П-61» гэжэ американска хэдэн истребительнүүд сеульска Кимпо аэродром дээгүүр ба Инчон порт дээгүүр ниидэбэ. Эндэһээ гаража байһан американецууд тэндэ паромоор һууха байба. Гэхэтэй хамта, Хойто Корееын 2 самолёт хахад үдэр боложо байхада Сеулай пригородто 5 бомбо хаяба. Тиихэдэнь хэдэн хүн шархатаһан байна.

Шалгагдаагүй мэдээнүүдэй ёһоор, хойто корейскэ армиин сэрэгүүд Онджин гэжэ хахад аралые хуу баранинень, мүн баруун эрьедээрэ Чонгданһаа урагшаа байһан хахад аралые эзэлһэн байна.

Урда корейскэ арми фронтые тогтоүүлтай болгожо шадаа гэжэ урда корейскэ хуулига газарнууд баталжа.

Кореядэхи событинууд

ЛОНДОН, июниин 26. (ТАСС). Сеулһаа радиотелефоноор Токиодо абтаһан мэдээсэлэй ёһоор, Сеулһаа хойшоо байдаг Ыдемпу гэжэ шухала коридорние хамгаалжа байһан урда корейскэ 7-дохи дивизи хойто корейскэ сэрэгүүдэй хүсэтэй сохилтонууд доро сухаржа эхилбэ гэжэ Рейтер агентствын токийско корреспондент мэдээсэнэ. 7-дохи дивизи Сеул тээшэ түргэнөөр сухарин ошожо ябана гэжэ мэдээсэл соонь хэлэгдэнэ.

Токиодо абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, хойто корейскэ бронетанкова ниһэжэ ехэ хүсэнүүд Почон-Ыдемпу коридороор урагшаа дабшана. 20 гаран танкнууд Ыдемпуда тон дүтэхэн ба Сеулһаа хойшоо хэдэхэн мильдэ байдаг позицинуудта дүтэлһэн ошожо ябана гэжэ хэлэгдэнэ.

Сеулһаа абтаһан баталагдаагүй бусад мэдээсэлнүүдэй ёһоор, хойто корейскэ истребительнүүд Фузание ба Корееын урда үзүүртэ байдаг Тинкай гэжэ уһан-сэрэгэй базые буудаһан байна.

ЛОНДОН, июниин 26. (ТАСС). Японско газетэнүүдэй абаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, хойто корейскэ сэрэгүүд Сеулай зүүн газарта ороо гэжэ Рейтер агентствын токийско корреспондент мэдээсэнэ.

— ХОЁР БАГАШУУЛ —

Прибайкальска аймагай Гремячий тосхоной алгууша А. Васильцев энэ оной май һарада эхэ баабгай алажа, гурбан хүбүүдынь амидыгаар барьяад, гэртээ асарһан юм. Тэдэнэ Москва город эльгээхын түлөө Иркутскын зообазада үгэһэн байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эугаалжа ябаһан бишыхан басаган баабгайн хүбүүнтэй «танилсаад», конфетээр тэрэнээ хүндэлжэ байна. М. Аршинскиин фото.

Үшөө дахин Галсанов тухай

(„Б.-М. Үнэнэй" тусхай корреспондентһээ)

«Үшөөтэйн үргэлжэ һогтуу нэгэн» гэһэн фельетон манай газетын энэ оной февралиин 26-най номерто толилогдоһон байгаа. Тэрэ фельетон дотор Зэдын аймагай «Улаан үшөөтэй» колхозой түрүүлэгшэ Галсановай үргэлжэ архи уугаад, колхозойнгоо зарим гэшүүдые хэрээдаг, сохидог байһан тухай хэлэгдэһэн байна.

ВКП(б)-гэй Зэдын аймкомой бюро тус материалай үндэһөөр коммунист Галсановта выговор сонсохоһон байха юм. Партиина энэ зэмэ Галсановта ямар һургаал үгөөб гээ һаа, тэрэ болбол зааханшье заһараагүй, үнэхөөл хэбээрээ архидаһаар, хэрүүл шуяа татаһаар ябана.

Энэ оной март һарада түрүүлэгшэ Галсанов колхозойнгоо хоёрдохи отара дээрэ һогтуугаар ошоод, арба гаран жэл соо пастугаар худэлмэрилжэ байһан Дамба Цыбиков гэгшые хараажа, тэрэнэй хамарыень шалба шааһан байха юм. Хэтэрхэдээ ажалһаань гаргаад, һүниин харанхыда байраһаань намнаһан байгаа. Нарай үхибүүн, үбгэн һамган хоёртоо һүни хүйтэн байрада буухан Цыбиковэй нилха баахан үхибүүнинь наһа барашаһан байгаа. Мүн тэрээнһээ хойшо үбшэн һамганиншье өөдэлөөгүй.

Ахалагша пастугаар арба гаран жэл соо ябажа, баян дүй дуршэл олоһон энэ нүхэые баримтагүй шалтагаанаар ажалһаань гаргаад, тэрэнэй орондо колхозник бэшэ хүниие—Дашижапов Агбан гэгшые табиһан байгаа. Дашижапов болбол 1930 гаран оной үеэр колхозой ажалһаа зугадажа ошоһон хүн байгаа. Тээд түрүүлэгшэ Галсановай хадам байһан тулада тэрэнэй үряалаар Үшөөтэй нютаг һаяхан ошоһон юм.

Мүн нэгэтэ һүни хашхараа хуугай табижа, шофер Гармажаповай үүдэ сонхыень бута сохихоһоо наагуур боложо харааһан байгаа. Тэрэшэлэн тракторист Дашиевые сохиһон ба Цамхаг гэжэ газарта һогтуугаар ошоод, тэндэ худэлмэрилжэ байһан промкомбинадай худэлмэришэд болон колхозникүүдые сохиһон байна.

Галсанов болбол дайнай хойто тээхэнэ колхозой түрүүлэгшэ болгодон ерэһэн түрүүшынгөө жэлдэ Идамжапов, Бадмажапов, Доржиев түрүүтэй хамта 7—8 айлай өөһэдтөө бэлдэһэн барилгын модые суглуулан абажа, өөртөө байра тухеэрүүлһэн байха юм.

Галсанов болбол өөрынь алдууе заһаха заларуулха гэжэ газетэдэ бэшэһэн хүнүүдые бэдэрдэг, харааддаг, занадаг болонхой. Нютагаа амаралтаар ерэһэн Советскэ Армиин офицер Жигмитовые «дүүшни намайе бэшэбэ»,—гэжэ харааһан байна. Тиигээд, Жигмитовые түрэшыни задалуулжа хаюулхаб гэхэ мэтээр занаһан байна.

Нютаг урилан хэсэжэ ябаһанаа дайнай далинаар элитэ гаража, колхозой хүтэлбэрилэгшэ хүрэтэрөө «дэбжэһэн» Галсановай ажалябуулганые колхозой үйлэдбэри дээрэ тиимэ ехэ амжалта харуулнагүй.

«Улаан үшөөтэй» колхоздо ажалай эмхидхэл һулаар табигданхай. Энэ жэлдэ хэдэхэ малажалда барилгануд үшөө эхилээдүй. Үнгэрэгшэ үбэл малай үбэлжэлгые мугаар үнгэргэһэн дээрэһээнь энэ жэлэй эхинһээ хойшо тус колхоз олон мал үхүүлээд байха юм. Гэбэшье, колхозой малажалда иимэ ехэ гарза хохидолой ушаруулагдаад байхада түрүүлэгшэ Галсанов тэрээниие ухаандаашье оруулаагүй, «малнай олон даа, процентынгээ талаар тиимэ ехэ хорото бэшэ гээшэ», —гэһэн хорото бодол тараажа һанаатай һуудаг.

Галсанов ямар һаналаар үнэн сэхэ колхозникүүдые хараана, сохино, хашана гээшэб? Тэрээгээрээ юу туйлаха хүсэнэб?

Хэрбээ хэлэгдэһэн Галсановай үнэхөөрөө заһархаяа болёо юм һаань, тэрэндэ хатуу хэмжээ абахаар болоо гэжэ ВКП(б)-гэй Зэдын айкомдо һануулна.

Н. Цыбенов.

Эмхитэйгээр бэлэдхэнэ

Сэлэнгын аймагай Поворотско долоон жэлэй һургуули шэнэ һуралсалай жэлдэ эмхитэйгээр бэлэдхэжэ байна. Һургуулиин гэр байшангууд заһабарилагдажа дулаалагданхай ба сагаалагданхай юм. Мүн багшанар барандаа гэр байрануудаар хангагданхай.

Гадна, 25 партанууд, 2 классна доскануудшэнээр хэгдээ, һургуули 3 шкафнуудые худалдажа абаа. Тэрэшэлэн, 324 кубометр түлеэн бэлэдхэгдэжэ, һургуулиин хашаан соо асарагдаһан байна.

В. Бадашкеев.

Һурагшад туристска походто гараба

Бичурын дунда һургуулиин 8—10 классай һурагшад һаяхан туристска походто гараба. Тэдэнэр Хёлго, Сүхэ, Сэлэнгэ мүрэнүүдэй захаархи үзэсхэлэн һайхан газарнуудые үзэхэ юм.

Мүн походто хабаадагшад Гусиноозерскэ шахтатай, декабрист Бестужевай Сэлэнгын аймагта сүлэлгэдэ байхадаа ажаһуухан газарнуудтай танилсаха байна.

Ф. Степанов.

Спортивна мүрысөөн

Һаяхан, Хэжэнгэ тосхоной стадион дээрэ аймагай организацинуудай коллективүүдэй волейболоор мүрысөөн болобо. Тус мүрысөөндэ культурно-тэгэмэрэй эмхи зургаанай таһагай коллектив нэгэдэхи һуури, гурэнэй учреждениинүүдэй коллектив хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Гадна, тус стадион дээрэ футболоор наадалга болоо. Гүрэнэй учреждениинүүдэй коллектив энэ наадалгада илажа гараба.

Шатаршадай турнир

Хэжэнгын аймцентртэ шатаршадай турнир боложо үнгэрбэ. Энэ турнирта 20 гаран хүнүүд хабадаа.

4-дэхи разрядай шатаршын нэрээргүе 6 хүн абаба. Тэдэнэй дунда Дугарцыренов, Батуев, Галданов гэгшэд оролсоно.

Мүн 3-дахи разрядай шатаршын нэрээргүе абахын түлөө 7 хүн, 4-дэхи разряд абахын түлөө 10 хүн мүнөө тэмсэжэ байна.

Д. Доржиев.

Тобшо һонинууд

◆ **Колхозно һүрэгүүдынь олошорно.** Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз адуу мори, үхэр, хони ба ямаа, гахай үсхэбэрилхэ 1950 оной түсэб дүүргэбэ.

◆ **Сабшалангаа хоёрдохёо уһалба.** Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (Иволга) 1600 га сабшалан нэгэ удаа, 500 га хоёр удаа уһалаа.

◆ **Утэлһэн колхознигой эдэбхи.** Чесаныя сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой (Хэжэнгэ) 70 наһатай гэшүүн Н. Суворовой үүсхэлээр 7 километртэ һубаг канава малтагдажа, 250 га сабшалан уһалагдаа.

◆ **Үнеэдэ тухэрэн сүүдэхэ соо адуулна.** «III Интернационал» колхозой (Сэлэнгэ) гэшүүн Д. Александровагай хүтэлбэрилдэг гүүртын үнеэд бэлшээри дээрэ тухэрэн сүүдхэ соо адуулагдажа, 3 удаа һаагдана.

◆ **Кировэйхидэй үүсхэл.** Хоринии аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд 1951 оной үхдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадахын түлөө шэнэнүүд уялгануудые абажа, социалистическэ мүрысөөндэ орлосоод, аймагай бүхы колхозуудые уряалба.

Харюусалгатай редактор Д. Д. ЛУБСАНОВ.

БАЙКАЛДА ОШОХО ЭКСКУРСИ

Байкалда экскурси хэхэдээ юу абаашаха хэрэгтэйб, Байкал дээрэ юу үзэжэ болохоб гэжэ хэлэсэе.

Энэ экскурсида ошоходоо, эдеэ хоол ба харгын бусад хэрэгсэлнүүдһээ гадна гербари суглуулжа хатааха саарһа, элдэб шумуулнуудые бариха зэмсэг, сеткэ, папка, мүн шумуулнуудые аладаг эфир, ургамалнуудай урэ, элдэб шулуу хэхэ мэшээгүүдые, юумэ хэмжэхэ рулетка гү, али өөдолиоторой метр, фотоаппарат, хүрзэ, алха ба юумэнүүдэ хэхэ рюкзак абаха ёһотой юм.

Эдэ юумэнүүдээ өөһэд хоорондоо хубаагаад, хэн юунэй түлөө харюусаха ёһотойб гэжэ даалгаха зэргэтэй. Экскурсант бүхэн юумэ тэмдэглэн бэшэхэ книжкэ абаха ушартай.

Экскурсияа Улан-Удэһээ эхилжэ, пароходоор Татаурово станци хүрэтэр ошое. Сэлэнгын саада тээ Острог гэжэ деревни бии юм. Эндэород хасагууд 17-дохи зуунуудтэ Острог (хэрэм) табиһан байгаа. Энэ Острог Сэлэнгые гаталжа гарадаг газарай тэндэ байдаг. Тэндэхи зон энэ Острогой түүхые хөөрэжэ, тэрэнэй байһан газарые заажа үгэхэ. Тэндэхи халада анха балар сагай хүнүүдэй байрладаг байһан аги нүхэнүүдые олохот. Энэ нүхэнүүд сооһоо тэдэ хүнүүдэй могилануудолдоһон юм. Эндэхи байгаали ехэ гоё юм.

Эндэһээ поездоор Темлюй станци хүрэтэр ошоод, саашаа Фофаново орохо. Энэ деревниин дээдэ тээхи хабсагайнуудые хаража үзэгты. Тэндэ хоёр бэшэлгэнүүд байха,—тэдэнэр Фофаново деревние хэн, хэзээ анхан тогтоогооб гэжэ хэлэхэ. Үнэ дээшэ гарахадаа, анха балар сагай хүнүүдэй ажабайдалые тодорхойлһон юумэнүүдые олохот. Хэрбээ Фофановодо дээгүүр гарһан голой эрьеэр ябажа үзөө һаа, эртэ урда сагай хүнүүдэй зэбсэгүүд ба гоёлтонуудые олохот.

Эндэһээ Кабанск орожо болоно. Кабанские орордууд 17-дохи зуунэждэ байгуулаа юм. Энээнэй түүхэтэй танилсагты, ехэ һонин юм. Советскэ засагай үедэ энэ һуурин хэр зэргэ хубилааб гэжэ элиргүүлэгты.

Эндэһээ Посольск гэжэ станцида, тингээд Троицкодо ошоходо болоно. Эндэ орордуудай бариһан монастырьнууд бии. Эдэнэр 17-дохи зуунэждэ баригдаа юм. Энэ монастырьнуудай хананнуудые хаража үзэгты. Тэрэ сагта энэ ханануудай дээрэнь пушкануудбайдаг байгаа. Бүхы монахуудынь буу зэбсэгтэй һэн, юуб гэхэдэ, монастырьнууд тэдэндэ ходо добтолдог байгаа юм. Эдэ монастырьнуудай архитектурна талааран һонин байдаг. Посольскдо таанар загаһанай заводто, станцида ошожо үзэхэт. Советскэ засаг Байкалай загаһадые үсөөрүүлхэгүйн тула жаралхайнуудые үсхэбэрилжэ табидаг. Мүн эндэхи байгаалитайнь танилсахадатнай болохо.

Посольскһоо поездоор гү, али катерааар Мысовая гэжэ станцида ошохот. Мүнөө энэ станци Бабушкин город гэжэ нэрэтэй болонхой. И. В. Бабушкин болбол Ленинэй һурагша, дүлэтэ большевик байһан юм. И. В. Бабушкин 1906 оной эхиндэ Миллер-Закомельский гэжэ немец алуурынай хээлтын экспедицидэ баригдаад, нүхэдтэйгөө хамта тэндэ буудуулан алагдаа һэн. Мүнөө энэ городто Бабушкинда табиһан памятник байдаг. Бабушкин город Советскэ засагай үедэ ехээр хүгжөө. Тэндэ олон промышленна предприятинүүд бии, ябажа үзэхэ дэтнай болохо. Тэндэ хизаар ороо шэнжэлхэ музей бии, городой оршон тойроноор ябажа, коллекци суглуулжа болохо. Мүн тус городой түүхэтэй танилсагты.

Энээнэй удаа Слюдянка гэжэ станцида ошожо үзэхэдэ болохо. Тус станциин нэрээрнь эндэ слюда бии гэжэ мэдэхэбши. Тэрээние яажа үйлэдбэрилдэг юм гэжэ мэдэхэдэ болоно.

Слюдянкаһаа сэхэ Байкал гэжэ станцида ошоод, Ангара мүрэнэй саада тээ байдаг Лиственичное гэжэ һууринда хүрэхэбди. Эндэ наукануудай Академиин Байкальска станци байдаг. Тэрэ хэдэн арбаад жэл соо Байкалые шэнжэлэн үзэжэ байдаг. Энэ станциһаа Байкал тухай хуу мэдэжэ абахат.

Байкал гэжэ станциһаа пароходто һуугаад, Байкал дээгүүр ябажа, элдэб пунктнуудта хүрэжэ болохо юм.

Эгээ түрүүн сэхэ Северо-Байкальска аймагай центр болохо Верхнеангарска ошохобди. Энэ хадаа 1646 ондо байгуулагдаһан, Бурят-Монголой территори дээрэхи анха түрүүшын Острог юм. Северо-Байкальска аймагта эвенкнүүд олоороо һуудаг, тэдэнэй ажабайдал советскэ засагай үедэ хэр зэргэ һайжараба гэжэ танилсахада болоно. Эндэхи загаһа барилгатай ба загаһанай заводтой танилсагты.

Энээнэй удаа Сосновкодо зоогсолто хэхэдэ һайн байна. Энээндэ дүтэхэнэ Баргажанай булгаһай заповедник орошоор. Тэндэ ехэхэн научна худэлмэри ябуулагдажа байдаг, тэрэ худэлмэритэй танилсагты. Эндэһээ эрхим һайн коллекци суглуулжа болохо юм.

Усть-Баргажанда тогтоходо мүн лэ һонин байха. Эндэһээ пароходоор Баргажан ошоходо болохо. Урдань энэ хадаа уездна город байһан юм. Эндэ декабристнууд, народовольцууд, социал-демократууд ба большевигүүд сүлэгдэдэг байгаа. Тэдээн тухай эндэхи зонһоо асуужа мэдэгты. Энэ город 1648 ондо байгуулагдаа һэн.

Советскэ засагай үедэ Баргажан танигдашагүй болотороо хубилаа, ехээр һайжаруулагдаа.

Усть-Баргажанһаа пароходоор гү, али автомашинаар Горячинск ошожо болоно. Энэ манай нютагай эгээ эртэ урдын курорт мүн юм. Эндэхи уһан халуун юм, тиимэһээ тосхониинь ородоор Горячинск гэжэ нэрлэгдэдэг. Эндэ тон олон хүн бэеэ эмнүүлдэг.

Энээнэй удаа Сэлэнгэ мүрэнэй адагаар ябажа үзэхэдэ болоно. 19-дэхи зуунэждэ тэн багаар газарай хүдэлэлгэ болоод, эндэхи эрьеын зарим хубинь доошоо суумэршоо юм. Тиихэдэ олон мал, ехэ тариян хосороо һэн, 600 гаран гэр уһанда булагдашоо юм. Энээн тухай нютагай зон хөөрэжэ үгэхэ.

Зай, нигээд дүүргэебди. Бидэ Байкалые тойрон ябажа үзэебди. Хаагуурнь ябаха дуратайбта, маршрудаа өөһэдөө шэлэгты. Бидэ эндэ тание Байкалай һонинуудтай тобшохоноор лэ танилсуулбабди. Бусад газараараншье ябажа болоно. Юрэнь поездоор, пароходоор, автомашинаар ябахадаа Байкалай байгаалиин һүртэй һайхание эли тодо хараха байхат.

С. Костарев.

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ

«Прогресс» кинотеатрта —«Граф Монте Кристо» 1-дэхи ба 2-дохи серинүүд.

«Эрдэм» кинотеатрта — «Түрүүшын перчатка» (үдэр 3—5 часта «Туйлдаа хүрэһэн хүнүүдэй заговор» (үдэшэ)).

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23; АТС—1.80, зам. отв редактора—7.85; отв. секретаря 3.23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4.52; пропаганды и агитации—7.85; сельского хозяйства промышленности и транспорта—6.84; переводов—3.23; писем трудящихся и информации—6.84 (2 зв.); об'явлений 2.64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02330. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.